

DELO

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE

DELO IZHAJA OD 1. MAJA 1959 PO ZDRUŽITVI LJUD-
SKE PRAVICE, KI JO JE 4. OKTOBRA 1934 USTANOVI-
KOMUNISTIČNA PARTIJA SLOVENIJE, IN SLOVENSKEGA
POROČEVALCA, KI GA JE LETA 1941 USTANOVI-
OSVOBODILNA FRONTO SLOVENSKEGA NARODA

GLAVNI UREDNIK
RUDI JANHUBA

ODGOVORNI UREDNIK
IVAN SINKOVEC

RAZŠIRJENA PLENARNA SEJA ZVEZNEGA ODBORA SZDL JUGOSLAVIJE ZAKLJUČENA

Naša politika socialistične preobrazbe kmetijstva sloni na ekonomski perspektivi samih proizvajalcev

Po obsežni razpravi je plenum odobril referat tovariša Kardelja in sprejel sklepe za nadaljnjo socialistično preobrazbo kmetijstva

Beograd, 6. maja. Danes dopoldne je deveti plenum SZDLJ nadaljeval obravnavo referata tovariša Kardelja »Problemi socialistične politike na vasi«. V obravnavi so sodelovali številni politični delavci, ki so prikazali izkušnje socialistične preobrazbe kmetijstva na posameznih področjih in v določenih predelih države. Izvečke iz govorov posameznih diskutantov prinašamo na 2. strani. Po obsežni obravnavi je plenum odobril referat tov. Kardelja in na koncu seje sprejel sklepe, v katerih opozarja na perspektive in naloge za naslednje obdobje v socialistični rekonstrukciji kmetijstva.

določenih družbeno ekonomskih odnosih. S tem smo ustvarili ugodne pogoje za široko uporabo najsodobnejšega tehnološkega procesa v kmetijski proizvodnji.

na država, ZEKJ in SZDLJ odločilne in dosledne v razvijanju takšnih oblik ekonomskih odnosov in akcij v kmetijstvu, ki so sloneli na prostovoljnosti in gospodarski koristi delovnega

ne velike proizvodnje na podlagi sodobnih proizvodnih sredstev. Napredek v naraščanju kmetijske proizvodnje bomo dosegli tem hitreje čim bolj bomo naše socialistične organizacije

razširitev njihovih površin, njihovo usposabljanje in opremljanje za proizvodnjo velikih donosov in nenehno večanje delovne storilnosti in dohodka, tako da bomo v procesu razvoja dosegli raven storilnosti v industriji;

nadaljnjo gospodarsko in organizacijsko krepitev ter tehnično opremljanje in usposabljanje zadrug, da bodo čim uspešneje razvijale proizvodno sodelovanje z individualnimi kmeti na podlagi velikih donosov, povečanje delovne storilnosti in večjega dohodka. To bo omogočilo nadaljnjo gospodarsko krepitev zadrug in zboljšanje življenjskih pogojev delovnih kmetov. Pri tem bo važen element tudi stimuliranje tistih oblik zadrugnega sodelovanja, ki bodo na podlagi zadrugnih in drugih krajevnih skladov mobilizirale rezerve na individualnih kmetijskih gospodarstvih.

njihovih ekonomij, gospodarskih organizacij v industriji in prometu) z individualnimi kmetijskimi gospodarstvi, ki poraja in razvija elemente združevanja proizvodnega procesa. Kooperacija je eden izmed glavnih činiteljev v naših naporih za socialistično rekonstrukcijo vasi. Kooperacija mora sloneti na obojestranski gospodarski koristi kmeta in zadruga oziroma drugih gospodarskih organizacij. Takšna pot v razvoju kmetijstva bo večala zanimanje delovnega kmeta za povečanje proizvodnje in delovne storilnosti; na (Nadaljevanje na 2. strani)

SKLEPI PLENUMA SZDL JUGOSLAVIJE

Plenum SZDL Jugoslavije, ki je bil 3. in 6. maja 1959, ugotavlja na podlagi referata in razprave, da se je naša politika na vasi izkazala za pravilno, da je razgibala široko družbeno politično in gospodarsko dejavnost na vasi in omogočila doseglo pomembnih rezultatov v pospeševanju naše kmetijske proizvodnje in njenem socialističnem preobraževanju. Plenum SZDLJ sprejema referat tovariša Edvarda Kardelja »Problemi socialistične politike na vasi« in na podlagi razprave opozarja na perspektive in naloge za naslednje obdobje v socialistični rekonstrukciji kmetijstva. Bodoči skladni razvoj proizvodnih sil ter uspešni razvoj in krepitev socialističnih družbenih odnosov v naši deželi nasploh so odvisni tudi od tempa razvoja kmetijske proizvodnje in vzpostavitve novih ekonomskih odnosov na naši vasi.

Osnovni činitelji naših uspehov v kmetijstvu

Ze v letu 1956 so na podlagi sklepov, ki sta jih takrat sprejela izvršni komite CK ZEKJ in četrti plenum SZDLJ, nastale v naši gospodarski politiki velike spremembe. V uveljavljanju te politike sta bila hitrejši razvoj in modernizacija kmetijstva posebno važna. Kmetijska proizvodnja zadnjih dveh let, ki je presegla raven predvojnih in povojnih povprečij, povečanje delovne storilnosti v kmetijstvu, zlasti na velikih posevstvih in v kooperaciji, potrjuje pravilnost naše poti in oblik socialistične preobrazbe kmetijstva. Temu se moramo zahvaliti, da imamo zdaj realne možnosti, da izpolnimo obsežne naloge proizvodnje v kmetijstvu, vsebovane v petletnem planu pred dolžnim rokom, kar bo odločilno vplivalo na zboljšanje plačilne bilance.

Razen večjih investicij družbenih sredstev so osnovni činitelji naših uspehov v kmetijstvu ekonomski sistem in odnosi, ki jih izgrajujemo na kmetijskih posevstvih in v zadrugnih organizacijah; ti činitelji so znatno vzpodbudili zanimanje in pobudo slehernega delavca in vsega kolektiva za uvažanje novih tehnoloških procesov in za povečanje proizvodnje. To je prišlo do izraza tudi v krepitevi zadrug in v njihovem čedalje večjem vplivu na proizvodnjo. Jasno zahteva politika socialistične rekonstrukcije kmetijstva, ki je odprla nove perspektive razvoja, je omogočila tudi potrebno enotnost akcije vseh gospodarskih in političnih organizacij in sil.

S svojo dejavnostjo so ZEKJ, SZDLJ in druge družbeno politične organizacije pripomogle, da smo pritegnili k izpolnjevanju te splošne naloge vse činitelje, ki lahko vplivajo na družbeno ekonomsko gibanje v kmetijstvu.

Mesto in vloga državne uprave v naporih za pospeševanje kmetijstva sta se izoblikovala v skladu s temelji našega gospodarskega sistema.

Posebno važno vlogo so imele kmetijske zbornice, zadrugne zveze in druge kmetijske organizacije ter strokovna združenja, kakor tudi kmetijske strokovne službe. Ekonomska zainteresiranost delovnih kolektivov kmetijskih organizacij in slehernega proizvajalca je odločilno pripomogla, da smo vzpodbudili zanimanje za uporabo sodobnih tehnoloških procesov. To je pripomoglo, da se v našem kmetijstvu nenehoma širi in krepi pobuda za povečanje delovne storilnosti ter za krepitev in širjenje socialističnih odnosov. Vse to kaže, da lahko sodobna tehnologija zagotovi polne uspehe samo v

Predsednik Tito v razgovoru s tovariši Rankovićem, Stambolićem, Kardeljem in Popivodom po končanem zasedanju plenuma Zveznega odbora SZDL Jugoslavije v Beogradu

Doseženi uspehi v pospeševanju kmetijstva, ki omogočajo nenehno naraščanje dohodka na vasi, visoka raven zaposlitve kmetijskega prebivalstva zunaj kmetijstva in večji delež dohodkov na vasi iz nekmetijskih panog, povečanje in sprememba strukture potrošnje, politika cen kmetijskih pridelkov, ki vzpodbuja proizvodnjo, kakor tudi vsi tisti ukrepi, ki jih uveljavljamo na področju zboljševanja življenjskega standarda, zlasti pa izgradnja komunalnega sistema — vse to je pripomoglo, da je postala večina kmetov aktivni činitelj v družbenem življenju dežele in močna opora našega političnega sistema.

Najboljša pot socialistične rekonstrukcije kmetijstva

Odločilnega pomena za takšen pozitivni razvoj na vasi je dejstvo, da so bile naša socialistič-

kmeta. Cilj naše politike je slej ko prej: rekonstrukcija kmetijstva v smeri ustanavljanja velikih socialističnih proizvodnih enot, sposobnih, da organizirajo na podlagi sodobne tehnike in znanstvenih dosežkov družbeni proces dela ob postopnem združevanju zemlje. Doseženi uspehi, ki smo jih dosegli na tej poti kažejo, da je to za nas najboljša in edina možna pot socialistične rekonstrukcije kmetijstva, ki zagotavlja hitrejšo naraščanje proizvodnje, zbiranje potrebnih skladov hrane in cenovnih surovin za našo industrijo in dovolj proizvodov za bistveno okrepitev položaja naše dežele v zunanjetrgovinski menjavi. S tem bomo hkrati omogočili bistveno zboljšati življenjske pogoje delovnih ljudi v mestu kakor tudi čim hitreje rešiti večino našega kmetijskega prebivalstva iz zaostlosti.

Pospešeni razvoj kmetijstva na tej podlagi bo bistveno vplival na skladnejši in hitrejši razvoj gospodarstva v celoti, prispeval bo k odpravljanju sedanjih neskladnosti in okrepil splošne gospodarske možnosti naše dežele.

Družbeno ekonomski interesi Jugoslavije zahtevajo, da tudi v prihodnje zagotovimo visoko letno stopnjo naraščanja kmetijske proizvodnje na bazi večjih investicij, uporabe rezerv kakor tudi zainteresiranosti proizvajalcev za uporabo sodobnega tehnološkega procesa v čim večjem obsegu.

Modernizacija kmetijstva se lahko uspešno razvija, kolikor jo nenehno vzpodbuja in spremlja razvoj vseh tistih panog industrije, ki zagotavljajo njegovo preskrbo in predelavo njegovih proizvodov. Tako se bo kmetijstvo čedalje bolj vključevalo v sistem družbene delitve dela, kar bo ustvarjalo pogoje za njegov še hitrejši razvoj. Dosežena stopnja splošnega razvoja gospodarstva omogoča takšno smer in višjo stopnjo naraščanja kmetijske proizvodnje.

Večja kmetijska proizvodnja terja nadaljnji razvoj prometa in njegovo modernizacijo, kakor tudi zahteva, da vse gospodarske organizacije uveljavijo ustrezne ukrepe za razširitev trga in uspešno prodajo proizvodov. Zato se morajo tudi kmetijske organizacije bolj neposredno zavzeti za razvijanje vseh tistih dejavnosti, ki bodo pripomogle k še uspešnejšemu razvoju kmetijstva.

Sodobna kmetijska proizvodnja se lahko razvije samo v oblikah socialistične organizira-

zagotovile na gospodarskih temeljih razširjeno uporabo novih in sodobnih tehnoloških procesov ob premagovanju ovir, ki nam jih dela na tej poti drobno individualno gospodarstvo.

Za doseglo zastavljenih ciljev socialistične rekonstrukcije in modernizacije kmetijstva je treba zagotoviti:

nadaljnji razvoj kmetijskih posestev, kmetijskih delovnih zadrug in zadrugnih ekonomij,

SKUPŠČINA STALNE KONFERENCE MEST JUGOSLAVIJE

VEČ POMOČI KOMUNAM

Za novega predsednika je bil izvoljen predsednik reškega ljudskega odbora Edo Jardaš

OPATIJA, 6. maja. (Tanjug). V Opatiji se je danes začela letna skupščina Stalne konference mest. V okviru skupščine bo tudi posvetovanje o komunalnih financah. Na skupščini in posvetovanju sodeluje nad 600 delegatov mest ter 150 zastopnikov družbenih organizacij in ustanov.

Skupščino je otvoril predsednik ljudskega odbora Reke Edo Jardaš, ki je pozdravil člana Zveznega izvršnega sveta Vladimira Popovića, zastopnika republikanskih organov uprave in druge udeležence ter jim želel prijetno bivanje na Reki in v Opatiji. Pozdravil je tudi sekretarja združenja mestnih korporacij Velike Britanije sir Harolda Bamwella.

Nato je imel uvodni govor dosedanjí predsednik Stalne konference mest Milan Apih, ki je poudaril, da je stalna konferenca mest delala lani za ureditev oskrbovanja in notranje trgovine, stanovanjsko-komunalnih zadev, proučevala probleme občin na enotnem mestnem področju in se bavila z materialnim položajem lokal-

nih skupnosti. Mednarodnih zvez ni razširjala, pač pa so te zveze dobile večji delovni značaj.

V razpravi se je zastopnik Zrenjanina Dragoljub Kirčan-ski zavzel za to, da bi Stalna konferenca mest v prihodnje posvečala več pozornosti vsakdanji pomoči komunam pri reševanju raznih problemov ter omogočila stalno izmenjavo izkušenj med posameznimi ljudskimi odbori.

Podpredsednik zagrebškega ljudskega odbora ing. Boris Bakrac je poudaril, da imajo sedaj ljudski odbori zelo važno nalogo, namreč, da z izdajanjem svojih predpisov omogočijo izvajanje zakonov s stanovanjskega področja.

Sekretar beogradskega ljudskega odbora Miša Kovačević je govoril o nalogah odbora Stalne konference, ki se bavi s pravnimi in organizacijskimi zadevami ter je poudaril, da bo odbor letos proučil študijo o metodi in organizaciji dela ljudskih odborov s strankami ter o organiziranju evidence in dokumentacij v odboru.

Ob koncu današnjega zasedanja je bil izvoljen za novega predsednika Stalne konference mest Jugoslavije predsednik reškega ljudskega odbora Edo Jardaš, za generalnega sekretarja pa Sreten Bjeličić. Izvolili so tudi še 13 članov predsedništva, nadzorni odbor in

predsednike stalnih odborov. V imenu občin Anglije in Walesa je pozdravil udeležence skupščine sir Harold Bamwell. Izjavil je, da imajo občine Velike Britanije in Jugoslavije mnogo skupnih problemov in da se tudi v njegovi državi bore za ureditev komunalnih financ, o čemer bodo govorili tudi na skupščini Stalne konference mest. Končno je izrazil željo, da bi se nadaljevalo sodelovanje med jugoslovanskimi in britanskimi zvezami.

Skupščina bo jutri nadaljevala delo s posvetovanjem o komunalnih financah.

V današnji številki

Cene vina
Nepozabna sobota
Embalaža 1959
Makedonska opera
v Ljubljani
»Kaj je narobe
z Američani?«
»Velika cesta«
skozi bodočo žico

VERME

Stanje 6. maja: Protj Alpam doteka od jugozahoda toplejši zrak. Naši kraji so pod vplivom področja visokega zračnega pritiska. Napoved za četrtek: Pretežno sončno vreme. Temperatura pomeni med 1 in 6, v Primorju okoli 10, najvišje dnevne okoli 23 stopinj Celzija.

DELEGACIJA JUGOSLOVANSKIH GOSPODARSTVENIKOV V SKANDINAVSKIH DEŽELAH

Razširjeni poslovni stiki

Izjava sekretarja Zvezne zunanjetrgovinske zbornice dr. Milana Aleksića o razgovorih s švedskimi, finskimi, norveškimi in danskimi gospodarstveniki

BEOGRAD, 6. maja. (Tanjug). Sekretar Zvezne zunanjetrgovinske zbornice dr. Milan Aleksić, ki je vodil delegacijo jugoslovanskih gospodarstvenikov na obisku v Švedski, na Finskem, v Norveški in Danski, je izjavil sodelavcu Tanjuga, da je obisk delegacije zbudil veliko zanimanje gospodarstvenikov teh skandinavskih dežel in da bo vsakakor prispeval k zboljšanju jugoslovanske menjave s temi deželami.

Dr. Aleksić je poudaril, da so imeli naši gospodarstveniki številne poslovne razgovore z gospodarstveniki teh dežel, ki so jih seznanili z našimi izvoznimi možnostmi, zlasti kar zadeva izvoz nekaterih industrijskih izdelkov, ki jih prej nisimo izvažali na ta tržišča. Delegacija je sklenila pogodbe o izvozu tekstilij, izdelkov lesne industrije in barvnih kovin, ki so prve pogodbe o izvozu v te dežele. Sklenjene so bile važne pogodbe o izvozu tekstilij na Švedsko in Norveško, zlasti konfekcije in trikotaže, a Finsko je bila sklenjena pogodba o prodaji rezanega trdega lesa, z Norveško pa o prodaji nekaterih končnih lesnih izdelkov. — Gospodarstveniki skandinavskih dežel so pokazali veliko zanimanje za proiz-

jetij v teh deželah, ki bodo prevzeli skrb za prodajo sadja in sokov. Dogovorili so se o okvirnih pogojih glede kakovosti, prevoza, embalaže itd. Dr. Aleksić je dejal, da so gospodarstveniki skandinavskih dežel zlasti zainteresirani za nakup zgodnjega sadja, svežih sliv, grozdja itd., zlasti pa se zanimajo za naše sadne sokove in meze iz plemenitega sadja.

Dr. Aleksić je potem dejal, da so skandinavski gospodarstveniki pokazali veliko zanimanje za izvoz investicijskih dobrin v Jugoslavijo. Izrazili so pripravljenost, da v skupnosti z bankami svojih dežel dobavijo Jugoslaviji industrijsko opremo, pod zelo ugodnimi pogoji na dolgoročneje kredite. Načelno je bilo doseženo soglasje o uvozu opreme za mlekarstvo in živilsko industrijo iz Danske, opreme za industrijo celuloze in papirja iz Finske, strojev za industrijo aluminija iz Norveške, medtem ko je Švedska pripravljena dobaviti sadnih sokov. Določeni so bili zastopniki jugoslovanskih pod-

vodnjog barvnih kovin, ki bi jih uvozili iz Jugoslavije, zlasti za aluminijasto pločevino in cevi. Delegacija se je na Švedskem pogajala o dobavih jugoslovanskih elektromotorjev manjše jakosti za švedsko industrijo hladilnih naprav. Ponudba naših gospodarstvenikov je bila v načelu sprejeta in je moč pričakovati, da bo v kratkem prišlo do večjih in stalnejših dobav teh elektromotorjev.

Iz zgodovine delavskega gibanja

7. maj Balkanska komunistična federacija

Balkanska komunistična federacija je bila ustanovljena 1920. leta na konferenci komunističnih partij Jugoslavije, Bolgarije in Grčije v Sofiji. Kmalu po ustanovitvi se je pridružila federaciji tudi komunistična partija Rumunije.

Glavna naloga, ki si jo je zadala federacija je bila usklajevanje revolucionarnih akcij svojih članov o vseh važnih vprašanjih obče balkanskega pomena. V tem času so bile pomembne predvsem sledeče naloge: boj proti novi vojni nevarnosti na Balkanu, ki so jo povzročale imperialistične sile, boj proti terorizmu, ki je zajel vse balkanske države, katerih režimi so poskušali zadušiti revolucionarno gibanje delavskega razreda in razvijanje socialističnih osvobodilnih gibanj na Balkanu itd.

Balkanska komunistična federacija se je razvila iz balkanske socialistične federacije, ki se je izjavila za pristop k tretji internacionali in sprejela manifest njene ustanovne kongresa v Moskvi. Vse do monarhističnega prevrata v Bolgariji, 9. junija 1923. leta, ko je bila kmečka vlada Aleksandra Stambolinskega nasilno odstranjena z oblasti in se je začela diktatura buržoazije, je bil sedež Balkanske komunistične federacije v Sofiji. Federacija je praktično prenehala obstajati po 1930. letu. Do tega časa je od 1922. leta obstajala tudi analogna federacija balkansko-komunistične mladine.

Balkanska komunistična federacija je imela nekaj konferenc: v Sofiji (maja 1923. leta, mesec dni pred državnim udarom, ki so ga izvedli reakcionarni fašistični elementi iz tako imenovane »vojne lige«, katero je vodil profesor Aleksander Cankov), na Dunaju 1924. leta, v Moskvi 1925. leta itd. Na vseh teh posvetovanjih je bila sprejeta vrsta resolucij in sklepov.

Hkrati je kot »organ nacionalnih manjšin in zaslužnih narodov Balkana«, pravzaprav kot organ revolucionarnih sil Balkana, katere je vodila komunistična federacija, izhajala revija Balkanska federacija, ki je bila v Jugoslaviji prepevana in so jo zato ilegalno razširjali. Revija so tiskali na Dunaju v srbohrvaščini, bolgarščini, rumunščini, albansko, grščini, turščini, francosko in nemščini. V svojih člankih je revija propagirala napredne socialistične ideje, okrog sebe pa je zbirala širok krog sodelavcev, predvsem komunistov, kakor je bil to Djuro Djaković, ki se je v reviji podpisoval z ilegalnim psevdonimom K. Bošnjak. Razen njega se je pojavljala še vrsta drugih konspirativnih in pravih imen politikov... P. Drulović, Pavle Bastjač, Stjepan Radić, Dimitar Vlahov, Vinko Himlovič, Bogdan Bilbija, G. Dragić, N. Vladimirovič itd.

Kakor vse druge komunistične organizacije, so tudi Balkansko komunistično federacijo preganjali tedajni reakcionarni režimi, ki so v vseh državah na Balkanu brezobzirno izvajali beli teror proti naprednim partijam in ljudem, predvsem proti komunističnim.

IZ RAZPRAVE NA PLENUMU ZVEZNEGA ODBORA SZDLJ

Industrija — hrbtenica kmetištva

BEograd, 6. maja. Na razširjeni plenarni seji Zveznega odbora SZDLJ se je včeraj popoldne in davi nadaljevala razprava o referatu tov. Kardelja. Govorilo je 15. govornikov. Danes popoldne je tov. Hasan Brkić predlagal sklepe (ki jih objavljamo na 1. strani) in ki so bili soglasno sprejeti. S tem je bila plenarna seja zaključena.

V nadaljevanju razprave o referatu tov. Kardelja je včeraj govoril Milenko Bojanić iz Beograda, ki je poudaril, da so skrb za sodobni razvoj kmetištva in čedalje večje investicije v zadnjih nekaj letih omogočile, da bo morda perspektivni plan proizvodnje in najvažnejših kmetijskih panogah določen za leto 1961, izpolnjen morda že letos. Tako se že letos lahko pričakuje pridelek pšenice, predviden za leto 1961, obenem pa tudi prekrasčenje planirane proizvodnje koruze, ker bodo samo s hibridno koruzo posejali v Srbiji letos spomladi nad 330 tisoč ha polja. Podobne rezultate pričakujejo tudi v govedoreji, v prašičereji pa celo prekrasčenje za 10% plana za leto 1961.

Hasan Brkić je zlasti poudaril, da so danes v našem kmetijstvu bistveno proizvodni stroški. Politika cen, davkov in drugega mora temeljiti na proizvodnih stroških in delovni storilnosti. Sodobna živinoreja na pr. postaja čedalje bolj industrijski proces in je treba iti po tej poti. Naše kmetijstvo je sedaj v fazi, ko bomo čedalje bolj opuščali ostanke deformiranih gospodarskih odnosov in morali v novi luči urejati razmerje: industrija-kmetijstvo, problem cen, krediti, rentabilnost notranjega trga itd.

Iz neke primerjave, je dejal Brkić, je lahko razvidno, da je bilo naše kmetijstvo do nedavnega v glavnem avtonomno in zaprto vase, njegove zveze in izmenjave v vseh fazah družbene reprodukcije so bile slabe, zlasti v procesu formiranja proizvodnje. Industrijski izdelki so bili zastopani v skupni vrednosti kmetijske proizvodnje z dvema odstotkoma, v vrednosti materialnih stroškov pa s petimi odstotki. Materialni stroški proizvodnje so se formirali skoraj v celoti (okoli 90%) v kmetijstvu samem. Na Nizozemskem pa je delež industrije pri stroških kmetijske proizvodnje okoli 19% ali 42% materialnih stroškov, drugih dejavnosti (obrt, promet itd.) pa 27% oziroma 62%. Sedaj smo v fazi, ko je treba z močnejšo družbeno intervencijo in večjimi investicijami ustvariti pogoje za razvoj v kmetijstvu, ki bodo omogočili, da se bo na široki podlagi povezoval z drugim gospodarstvom, zlasti z industrijo, ki mora postati hrbtenica njegovega razvoja.

S tem se bodo ustvarili normalnejši gospodarski pogoji, v katerih se bo družbeno intervencija čedalje bolj naslanjala na medsebojno povezanost posameznih proizvodnih sektorjev, pa tudi kmetijstva.

Steva Atavanović iz Vrbasa je omenil, da imajo velika kmetijska posestva v vrbaskem okraju 40% vseh obdelovalnih površin, zadruga pa so s kooperacijo s kmetovalci zajele še 32%, tako da je skoraj na treh četrtinah obdelovalnih površin v tem okraju uvedena sodobna kmetijska organizacija dela. V zadnjih dveh letih so investirali v kmetijstvo nad 5 milijard din, poraba umetnih gnojil se je povzpela od 160 kg v letu 1956 nad 100 kg lani na hektar. Vse to je pripomoglo, da se je pridelalek glavnega žita skoraj podvojil, posamezna gospodarstva pa pridelajo tudi do sto stotov koruze na hektar. Lanski narodni dohodek iz

kmetijstva je v okraju znašal 15 milijard dinarjev, letos pa planirajo nad 21 milijard din. Danes dopoldne se je seja nadaljevala. Najprej je govoril tov. Oman Karabegović, po njem pa so se zvrstili Še Ratko Damjanski, Ivan Buković, Mića Novković, Vojo Milenković, Milka Kufrin in Risto Djunov. Potem je Hasan Brkić predlagal sklepe, ki jih objavljamo na prvi strani.

Osman Karabegović je govoril o pogojih in možnostih za razvoj kmetijstva v Bosni in Hercegovini.

Predsednik Zveze kmetijsko-gospodarskih zbormic FLRJ Ivan Buković, ki je govoril o moderniziranju jugoslovanskega kmetijstva, je dejal, da obdelujejo sedaj na moderen način že okoli 700.000 ha zemlje, na kateri se že danes lahko doseže za 30-40% večji pridelek kakor pa, ako bi to zemljo obdelovali na stari način. Obenem je bilo ovzročno mnenje, da modernizacija kmetijstva podružuje kmetijsko proizvodnjo, ker so to demantirali uspehi v rastlinski proizvodnji, zlasti pa v živinoreji in sadjarstvu.

Sekretar CK Ljudske mladine Jugoslavije Mića Novković je omenil nekatere probleme v aktivnosti kmečke mladine in je posebno poudaril vlogo šolskih zadrug, nadalje seki mladih zadrugnikov, klubov mladih kmetovalcev in podobnih vaških organizacij. Šolske zadruge so se razširile po vsej državi in mnogo prispevale k vzgajanju mladih generacij za sodobno kmetijstvo. Sekcije mladih zadrugnikov so nekoč postale pobudnice za ustanavljanje in razširjanje kmetijskih zadrug. Mladinske organizacije na vasi znatno pomagajo k pritegovanju svojih članov v razne zadruge, foruma, tako da je danes samo v kmetijskih zadrukah okoli 100.000 mladincev in mladink.

Vojo Milenković iz Osijeka je v svojem govoru omenil pomembne uspehe v osiškem

okraju. V tem ko je bil povprečni pridelek pšenice v tem okraju od leta 1951-1955 12,6 stota na ha, je bil v gospodarskem letu 1958 že 20,7 stota, pridelek koruze se je v istem času povečal od 19,6 stota na 33,5 stota na ha. Pridelek sladkorne pese se je v tem času povečal od 147 na 278 stotov na ha. K povečanju pridelka je največ prispeval socialistični družbeni sektor. Res je tudi, da so bili pridelki na posvetih individualnih kmetovalcev, ki so sklepali kooperacijo z zadrugami, večji za 30-40% kakor pri drugih.

Po kratkem odmoru je prvi govoril Paško Romac o nekaterih problemih zadrugnih ekonomij, o pojavih monopozicije pri zadrugnih organizacijah in o bodočem razvoju kmetijskih zadrug.

Zadruge ekonomije so nekoč postale problem zadruge zaradi razdrobljenosti posesti, pomanjkanja evidence nad razmetanimi parcelami, kakor tudi zaradi slabe agrotehnike, kar pogosto vpliva na poslovni uspeh zadruge. Potrebno bi bilo prirediti družbenim organizacijam na terenu, da bi vplivale na zadruge, naj predvsem evidentirajo parcele svojih ekonomij in delajo za njihovo združitev v večje komplekse, kjer je mogoče izvajati sodobne agrotehnične ukrepe. Potrebno je ustvarjati močne zadruge ekonomije z obrati za predelavo kmet. pridel-

kov in možnostmi za razvoj živinoreje. Ob koncu je govoril o nekaterih pojavih monopozicije v posameznih zadrugnih organizacijah zlasti pri odkupovanju živine in živinskih proizvodih.

Milka Kufrin je govorila o položaju žene na vasi in primerjala stare konservativne pogoje v proizvodnji in razmerje na vasi s sedanjim izpremenjenim položajem, ki označuje prehod na veliko proizvodnjo in na naprednejša pojmovanja na vasi.

Risto Djunov iz Makedonije je ugotovil, da je makedonsko kmetijstvo že doseglo določeno stopnjo stabilizacije na novi podlagi. V zadnjih desetih letih se je narodni dohodek makedonskega kmetijstva povečal za več kot 30%. Poudaril je, da bi morali bolj upoštevati vpliv cene na proizvodne dogovore, ki jih sklepajo z individualnimi kmetovalci, zlasti kadar gre za pridelovanje povrtnine.

Zadnji govornik v razpravi Srećko Nedeljković iz Titovega Užica je poudaril, da je treba na podlagi izkušenj iz tega okraja zasajati v gorskih krajih predvsem plantažne sadovnjake in razvijati živinorejo.

Predsednik Tito je nato pozval poročevalca komisije za sklepe Hasana Brkića, naj poda predlog sklepov, ki jih je nato plenum soglasno sprejel, nakar je bila seja zaključena.

Manjše razlike med prodajno in odkupno ceno vina

Zvezni izvršni svet je izdal uredbu, s katero spreminja družbene davjate pri prometu in prodaji vina. Z novimi predpisi je odpravljen zvezni davek na promet z vinom, ki je znašal 10% maloprodajne cene. To pomeni, da se vino, ki je bilo v prodaji na primer po 200 din, s tem poceni za 20 din. Se občutneje pa se zniža prodajna cena vina zaradi določitve maksimalne stopnje običnega davka, ki je doslej znašal najmanj 10%, v glavnem pa se je vrtil okrog 20%, ponekod je znašal tudi več. Obični davek davek sme doslej znašati največ 8% v trgovini in največ 12% v gostinstvu. S tem se bo vino v maloprodaji pocenilo spet za najmanj 20 din, če so vino doslej prodajali po 200 din. Glede na dosedanje prodajne cene vina smemo računati, da se bo prodajna cena vina znižala za okrog 50 din in več, različno glede na dosedanje različne prodajne cene.

Novi predpisi so bili nujni za ureditev zelo perečih vprašanj naše vinske trgovine. Po kletih v vsej državi namreč leži okrog 40.000 vagonov vina, od tega v Sloveniji 2500 vagonov. Za del tega presežka (anškega pridelka je Zvezni izvršni svet že sklenil, naj bi ga odkupila uprava za materialne rezerve v krajih, kjer je bil odkup vina najtežavnejši. Ostaja pa še vedno izredno velika količina neprodanega vina. Vzrok za to je treba iskati v zastoj izvoza, ker je bila letina v vseh evropskih vinogradiških državah rekordna. Na drugi strani pa v občutnem zmanjšanju potrošnje na domačem trgu zaradi pretirano visokih cen vina v prodaji na drobno. Dosedanje davjate (davek na promet proizvodov v absolutnem znesku 25 din na liter, nadalje zvezni in občinski davek na prodajno ceno) so znašali 45% prodajne cene vina. Če k temu pristojemo še okrog 30% funkcionalnih izdatkov posrednikov od prodajalca do potrošnika (kmetijska zadruga, grosist, detajlist) vidimo, kako se je doslej formirala prodajna cena vina. Razlika med odkupno in prodajno ceno je bila izredno velika. To so izkoristili predvsem drobni proizvajalci, ki so vino prodajali mimo organizirane mreže, pod roko. To se je izplačalo tako kupcu, ki je dobil vino znatno ceneje kakor v trgovini ali v gostilni, zlasti pa proizvajalcu, ki je spravil sam del vsote za družbene davjate.

Vinogradniki so v zadnjih mesecih zlasti obranavljali težave ki so nastale v vinski trgovini in so se že pred meseci predlagali znižanje davjate in s tem predvideli znatno povečanje potrošnje vina. Pri tem so se zavezali za kvaliteten proizvodnjo in na drugi strani za kulturno potrošnjo. Zlasti pa so poudarjali nujnost, da pride potrošnik do dobrih, kvalitetnih naravnih vin po najbližji poti. V tem smislu so predlagali ne samo nov način formiranja prodajne cene vina, pač pa tudi nova organizacijska načela v vinski trgovini. Zavezali so se, naj bi od individualnega proizvajalca smel odkupovati le kmetijska zadruga, nadalje so zahtevali striktno izvajanje vinskega zakonika — s tem bi preprečili prodajo hibridnih in umetnih vin, ki bi jih lahko uporabljali le za destilacijo — in uveljavljanje sistema kvalitete prodaje potrošnikom od proizvajalnih podjetij (vstekleničena vina in prodaja čez ulico). Ta vprašanja, ki so postala akutna sprito velikih presežkov šanske vinske letine, bo moč verjetno z uveljavljanjem novih predpisov mnogo hitreje urediti.

Proizvajalna in trgovska podjetja bodo po novih predpisih — med drugim naj omenimo znižanje obrestne mere za kredit tistim podjetjem, ki imajo zaloge vina — mnogo lažje poslovala. Potrošnja vina se bo znatno povečala in s tem zmanjšale zaloge presežkov šanske letine. To bo imelo zlasti pozitiven odmev zdaj, ko smo pred turistično sezono. Lani je bil pritisk potrošnikov na pivo in na razne brezalkoholne pijače tak, da je resno ogrožal redno preskrbo. Po primernih cenah bodo tudi turisti raje pijli dobro vino, kakor pa razne umetne pijače. Na drugi strani pa je znižanje prodajne cene vina važno za veliko večino rednih potrošnikov, ki si bodo mnogo lažje privoščili kozarec ali pa dva kvalitetnega naravnega vina. Vinska trgovska in gostinska podjetja pa bodo v interesu ne samo potrošnikov, pač pa tudi v lastnem interesu znižala prodajne cene, kolikor so zmanjšane davjate.

SKLEPI PLENUMA SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA JUGOSLAVIJE

Pri socialistični preobrazbi vasi

imajo važno vlogo tudi politične in družbene organizacije

(Nadaljevanje s 1. strani)

teji podlagi bomo ustvarjali pogoje za nenehno zboljševanje njegovega življenjskega standarda. Dosednja uporaba načela prostovoljnosti in priznavanje rente bosta čedalje bolj prispevala k aktivnemu vključevanju delovnega kmeta v proces socialistične preobrazbe kmetijstva.

Združevanje in strnjevanje večjih površin kmetijske zemlje, kar je pogoj za učinkovito uporabo sodobne tehnike in sodobno organizacijo dela ter proizvodnje, bomo dosegli s kooperacijo in razširitvijo površin socialističnih kmetijskih organizacij, z nakupom, dolgoletnim zakupom zemlje in obdelovanjem še neobdelanih površin, s pridobivanjem novih površin z melioracijami, kultiviranjem travnikov in pašnikov, s trebljenjem grmičevja in podobno.

Da bi postala kmetijska posestva, delovne zadruge in ekonomije ter njihova kooperacija z individualnim kmetom odločilni činitelj v kmetijskih proizvodnji na trgu, morajo tudi v prihodnje pospeševati organizacijo dela in proizvodnje, hitreje prehajati na specializacijo, večati delovno storilnost in se boriti za nenehno zmanjševanje proizvodnih stroškov.

Z investicijsko politiko in drugimi gospodarskimi ukrepi moramo zagotoviti takšen razvoj socialističnih gospodarstev, da bodo čim uspešneje uporabljala vse potencialne rezerve za povečanje proizvodnje.

Nagradjevanje na podlagi učinkov v proizvodnji oziroma po enoti proizvoda se je pokazalo na socialističnih gospodarstvih kot najbolj stimulativni sistem. Zato je potrebno, da se v vseh kmetijskih organizacijah in v drugih dohodek delavcev ustvarja na podlagi doseženih donosov kakor tudi na podlagi celotnega poslovanja organizacij. Takšna razdelitev dohodka in nagradjevanje bosta še bolj vzpodbujala individualno pobudo in gospodarsko korist proizvajalcev.

Splošne kmetijske zadruge moramo tudi v prihodnje razvijati kot najbolj množične organizacije socialistične preobrazbe kmetijstva na naši drobnotalstni vasi. Zato moramo ustvarjati čim močnejše materialne baze zadrug.

Razvoj zadrugnih ekonomij bo prispeval k nadaljnjemu uveljavljanju zadrug kot organizatorjev sodobnejše kmetijske proizvodnje in čedalje širšemu sodelovanju zadrug z individualnimi proizvajalci.

Sistem upravljanja v zadrukah je treba nenehno prilagajati gospodarskim odnosom, ki se razvijajo v njih in v njihovem sodelovanju s kmeti. Razvijanje zadrugnih svetov kot organov samoupravljanja v zadrukah in še širšemu sodelovanju delovnih kolektivov v upravljanju zadrug in zadrugnih obratov moramo posvetiti posebno pozornost.

Treba je še nadalje vzpodbujati razvijanje skupnih poslovnih združenj, zadrug, kmetijskih posestev in gospodarskih organizacij, zainteresiranih na področju kmetijstva. Ta združenja oziroma poslovne zveze se bodo razvijala kot samostojne in združena proizvodnih organizacij, ki so jih tudi ustanovile.

Znižanje proizvodnih stroškov

Investiranje družbenih sredstev mora biti usmerjeno predvsem tja, kjer bo rodilo najugodnejše gospodarske sadove in pospešilo razvoj velike proizvodnje. Pri tem je treba zagotoviti takšno porazdelitev družbenih sredstev na centralne in krajevne sklade ter njihovo porazdelitev, da bomo zagotovili čim uspešnejši razvoj proizvodnih sil.

Ena glavnih nalog v nadaljnjem razvoju kmetijstva je znižanje proizvodnih stroškov na enoto proizvoda. Uporaba sodobnih sredstev, nenehno izpopolnjevanje razdelitve dohodka kmetijskih organizacij in sistema nagradjevanja zagotavlja nujno potrebne pogoje za visoko delovno storilnost in množično proizvodnjo. Vsi naši gospodarski ukrepi — politika cen, kreditna — investicijska politika, politika regresa itd. — vplivajo na kmetijske organizacije v smeri čim bolj rentabilnega poslovanja in čim manjših proizvodnih stroškov na enoto proizvoda.

Regulativni ukrepi države naj vplivajo čim bolj skladno na nadaljnji razvoj proizvodnje in odnosov na področju kmetijstva. Ti ukrepi naj služijo za ureditev notranjih odnosov in gibanj socialističnih gospodarskih činiteljev, kakor tudi za odstranitev ali omejitve kapitalističnih težkel ali privatno lastniške špekulacije na račun družbenih koristi.

Med ukrepi ki naj prispevajo k usmerjanju gospodarskih in družbenih zibanj na vasi je treba poudariti predvsem naslednje:

ureditev pogojev za uporabo kmetijske zemlje, da se zagotovi čim bolj racionalna obdelava;

izkoriščanje hidromelioracijskih sistemov na gospodarskih naedih; investiranja družbene sredstva je treba izkoristiti čim učinkoviteje in pri tem zagotoviti materialne koristi uporabnikov; davčni sistem ustrezno spremeniti, da bo še bolj ustrezal razvoju novih ekonomskih odnosov na vasi;

storiti še nadaljnje ukrepe, da bo kreditni sistem vzpodbujal sodobno kmetijsko proizvodnjo in širše vključevanje individualnih proizvajalcev v družbeno organizirani proces dela.

Važna vloga družbenih in političnih organizacij

Socialistična preobrazba vasi in napredek kmetijstva terjata stalno pomoč komun. okrajev, republik in federacije.

Komune in okraji bodo najuspešneje izpolnjevali naloge v kmetijstvu predvsem z usposabljanjem samih zadrug in drugih kmetijskih organizacij za samostojno delovanje, da bodo čim učinkoviteje razvijale proizvodne sile. Ljudski odbori, zlasti Zbori proizvajalcev, svetni in upravni organi naj pripomorejo k vsleditvi programa in akcij vseh kmetijskih organizacij na svojem področju, da se bo prek njih uveljavljala politika ljudskega odbora.

Uspešna socialistična preobrazba vasi ni odvisna samo od delovanja ekonomskih činiteljev in usmerjačih državnih ukrepov. Važno vlogo imajo pri tem tudi politične in družbene organizacije. Oblike njihovega delovanja na vasi so raznolike, ker je naš družbeno ekonomski sistem ustvaril široke možnosti na vasi za pobudo delovnega človeka na bazi njegove lastne gospodarske in družbene koristi.

Naša politika socialistične preobrazbe kmetijstva sloni na ekonomski perspektivi samih proizvajalcev. Vsaka kampanja in ukrepi, ki ne bi upoštevali objektivnih pogojev, družbene zavesti in gospodarske koristi kmetov, bi nujno vzbudili občutek negotovosti in odpor delovnih kmetov. To bi negativno vplivalo na naše napore za pospeševanje kmetijstva. V naših družbenih odnosih je postal delovni kmet enakovreden družbeni činitelj. Zato bi slehera oblika političnega pritiska in uveljavljanja naše politike na vasi zavirala pobudo in dejavnost množice, brez česar kmetijstva ne moremo spraviti na pol sodobne socialistično organizirane proizvodnje.

Glavna naloga SZDLJ je, da še močnejše vzpodbuja sodelovanje delovnih kmetov v socialistični preobrazbi. Ob podpiranju vseh oblik socialistične kooperacije moramo pomagati predvsem zadružnim in drugim gospodarskim organizacijam, ki postajajo organizatorji proizvodnje in nosilci sodobnih tehnoloških procesov v kmetijstvu.

Treba je še bolj krepite sodelovanje in pobudo komune v uveljavljanju naše gospodarske politike na vasi. Zamotane naloge izgradnje socializma na vasi terjajo, da organizacije SZDLJ v čim večji meri vskladijo in povečajo dejavnost vseh družbenih organizacij, ki delujejo na vasi, da bodo tudi same čim več prispevale k izpolnitvi neposrednih nalog in ciljev v razvoju kmetijstva.

Sindikalne organizacije v kolektivnih kmetijskih posestvih in zadrug naj postanejo še močnejši činitelji v boju za socialistične odnose na vasi, borec se proti negativnim težnjam, ki nujno izvirajo iz še nezadostno razvitih proizvodnih sil.

Treba je v raznih oblikah še širše vključevati mladino v socialistično preobrazbo vasi. Večje sodelovanje mladine v življenju komune, v zadrugi, kakor tudi v vsem družbenem življenju bo pripomoglo k razširjenju njenega deleža v izpolnjevanju splošnih nalog socialistične politike na vasi.

Večja gospodarska dejavnost in razvoj družbenih oblik proizvodnje, ki čedalje bolj spreminjajo način gospodarjenja na vasi, ustvarjajo možnosti za večji vpliv žensk v družbenem življenju vasi. Zato moramo nenehno krepite njihovo sodelovanje v delu zadrug in jih pritegniti k raznim oblikam družbeno proizvodnje. Na podlagi večjih sredstev vaških komun in večjih osebnih dohodkov kmetov bomo imeli čedalje večje možnosti za ustanavljanje ustanov in servisov, ki bodo olajšali življenje družine kmetijskega proizvajalca.

Komune in okraji naj posvetijo še večjo skrb šolanju kvalificiranih kadrov za kmetijstvo. Pri tem postajajo zlasti važne organizacije. Oblike njihovega delovanja na vasi so raznolike, ker je naš družbeno ekonomski sistem ustvaril široke možnosti na vasi za pobudo delovnega človeka na bazi njegove lastne gospodarske in družbene koristi.

sredstva gospodarskih organizacij in zadrug, da bo lahko sistem šolanja odraslih, zlasti kmečke mladine, zadovoljeval nenehno naraščajoče potrebe gospodarske izobrazbe kmetijskih proizvajalcev.

Kulturno prosvetna akcija na vasi naj bo še bolj usmerjena in na gospodarsko in na tehnično vzgojo, ki bo pripomogla, da bo naš delovni kmet čim bolj spoznal lasten položaj in aktivno sodeloval v socialistični preobrazbi vasi.

Modernizacija kmetijstva in razvijanje novih odnosov na vasi ustvarjajo pogoje za hitrejši razvoj sodobnih oblik družbenega življenja na vasi, pri čemer je potrebno širše sodelovanje komun in ostalih družbenih činiteljev.

Posebno pozornost moramo posvetiti razvijanju in uporabi politične, poljudno strokovne in poljudno znanstvene literature, tiskisa, radia, filma in drugih sodobnih sredstev za izobrazbo.

Krepitev demokratičnih odnosov in samoupravljanja v zadrugi in na vasi sploh, vsklajanje gospodarske dejavnosti zadrug in drugih gospodarskih organizacij s politiko komun in družbene skupnosti ter s koristimi delovnih kolektivov in delovnih kmetov, to sodi med glavne naloge naših političnih organizacij na vasi.

S tem bodo tudi najuspešneje prispevale k socialistični preobrazbi vasi.

Sklepi so bili soglasno sprejeti, nakar je predsednik Tito kmalu po 12. uri zaključil deveti plenar zveznega odbora SZDLJ.

Letos okrog 2500 ton češenj

S KONFERENCE UPRAVNIKOV KMETIJSKIH ZADRUG V GORIŠKEM OKRAJU

Nova Gorica, 6. maja. — Na konferenci upravnikov kmetijskih zadrug goriškega okraja so danes razpravljali predvsem o odkupu tržnih presežkov kmetijskih pridelkov in o kadrih v zadrugnih organizacijah. Ugotovili so, da so kmetijske zadruge že sklenile pogodbe za presežke zgodnjih kmetijskih pridelkov, nekatere pa ne bodo moge izpolniti vseh obveznosti, ker bo letina slabša kot so pričakovali.

Ponekod v Brdih bo za okrog 40%, na Vipavskem pa do 20% manj češenj kot lani. Prve

manjše količine so že začeli odkupovati v Kojskem, Novi Gorici in Sempetru. Za odkup so se zadruge dobro pripravile, le da ponekod skromne odkupne postaje ne ustrezajo osnovnim higienskimi zahtevam. V Sempetru pri Gorici in Dobrovem v Brdih bodo pridelili za odkupovalce pri KZ tudi posebne seminarje.

Na Trgovniški zbornici smo zvedeli, da pričakujejo letos za okrog 2500 ton tržnih presežkov češenj in da bodo cene češenj na goriškem trgu od 90 do 100 din za kg. —jlp

DELO

IZHAJA VSAK DAN

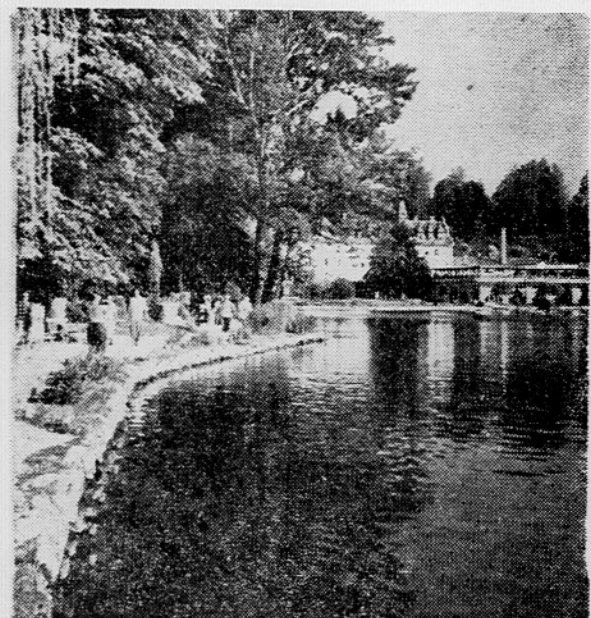
UREJUJE GA UREDNIŠKI ODBOR

Miran Zakrjsek, Aleksander Javornik, Pavle Zrimšek, Rudi Vogrte (notranje politično in gospodarsko področje) — Milan Seg, Cene Kranjc (kultura, prosveta) — France Drenovec (znanost, politika) — Boštjan Zagar (dnevna redakcija) — Milan Starin (dopisništvo) — Bojan Ajdič (družbanska rubrika) — Dušan Kureti (televizijski) — Ivan Kranjc (znanstvenost) — Dušan Vrtovec (tehnični urednik)

OB VELIKEM PORASTU GOSTINSTVA NA GORENJSKEM

Kadri — ozko grlo

Na nedavnem letnem obnem zboru Gostinske zbornice za kranjski okraj se je stalno ponavljala znani refren: Primanjkuje nam kadrov! O pomanjkanju strokovnega kadra je bilo precej govora v poročilu upravnega odbora, prav tako pa so o tem prejem problemu precej razpravljali udeleženci obnega zbora.

Bica je se vedno najbolj priljubljeno turistično središče na Gorenjskem tako za domače kot tuje goste. — Na sliki: Motiv s sprehajališča ob Blejskem jezeru.

Ni dvoma, da so tudi v gostinstvu kadri tisti osnovni čimbeniki, ki lahko odločilno vplivajo na razvoj in dvig te gospodarske panoge. Ta problem je na Gorenjskem še zlasti pereč zaradi tega, ker je Gorenjska tisto področje, kjer so za razvoj gostinstva in turizma dani najugodnejši prirodni pogoji. Razprava pa je pokazala, da je stanje glede strokovnega kadra na Gorenjskem vse prej kot razveseljujoče. V 228 gostinskih obratih imajo danes komaj 18% visokokvalificiranega kadra, medtem ko je število nižje-kvalificiranega (32%) in nekvalificiranega kadra (27,7%) zelo visoko.

Problem dolga strokovnega kadra v gostinstvu je seveda odvisen od cele vrste čimbenikov: od razvoja delavskega upravljanja v posameznih gostinskih kolektivih, od faziranja in podpore ljudskih odborov, tako okrajnih kot občinskih, od delovnih pogojev v kolektivih, od plač v gostinstvu, stimulativnega nagajevanja itd.

V razpravi so nekateri govorili: poudarjali, da prihaja v gostinstvo, slab kader, predvsem takšni ljudje, ki v industriji ali drugih gospodarskih panogah ne morejo uspeti. Zato naj bi gostinstvo na Gorenjskem iskalo kadre tudi v drugih predelih Slovenije, zlasti tam, kjer je na razpolago še razmeroma precej mlade delovne sile (n. pr. v Prekmurju, v Savinjski dolini itd.). Nedvomno so ti predlogi vredni upoštevanja, kajti gostinstvo ne bo s kadrom nikoli prišlo na zeleno vejo, če bo »pobiralo ostanke«, ki se ne morejo uveljaviti v industriji, trgovini, obrti in drugih gospodarskih dejavnostih. Zato bo naloga vseh čimbenikov v gostinstvu, predvsem pa posameznih gostinskih kolektivov, da temeljito pretehtajo bodoči kader,

ki se namerava posvetiti gostinski stroki. Predvsem velja to za razne tečaje in gostinske šole. Če bodo prirejali strokovne tečaje samo zato, da zberejo potrebno število ljudi ali da zadostijo formalnemu razpisu za tečaj, ne da bi prej preresetali kader in predvsem ugotovili, kakšni ljudje se bodo posvetili gostinstvu, ne bo posebnih uspehov pri reševanju kadrovskih problemov.

Eden izmed razlogov, ki zavirajo dotok kadra v gostinstvo, je tudi delo ob nedeljah in praznikih. Veliko mladih ljudi odhaja raje v industrijo in obrt, ker imajo tam osemurni delavnik in pristoječo plačo, v gostinstvu pa praznični delavnik in pristoječa plača. Precej je bilo govora tudi o tarifnih postavkah v gostinstvu, ki so precej nižje kot v industriji (na uro dobi kvalificiran gostinski delavec povprečno okoli 50 din). Prav gotovo so to delikatna vprašanja, ki jih bo treba skrbno proučevati in sprejemati takšne zaključke, da bo mlad človek, ki ga gostinski poklic veseli, tudi v tem delu našel možnosti za ustvaritev čimboljšega osebnega standarda. Seveda pa ima ta poklic tudi svoje prednosti, ki jih v drugih gospodarskih strokah ni (na pr. lažje delo in sploh manj dela v pred in posezonni sezoni). Znano je tudi, da si nekateri gostinski osebje (predvsem natakarji, sobarice, osebje na recepcijah itd.) še vedno ponekod ustvarja znatne osebne dohodke na račun napitnin (ponekod so ti dohodki celo dvakrat ali trikrat večji od rednih plač), o čemer pa na obnem zboru ni bilo govora. Prav gotovo je vprašanje napitnin prednost, ki je drugi poklic nimajo, zahteva pa ta problem posebno obravnavo.

Na Gorenjskem so že precej naredili za rešitev kadrovskega problema. Lani so ustanovili na Bledu Vajensko gostinsko šolo, ki jo obiskuje 25 tečajnikov, organizirali pa so tudi 4 strokovne tečaje, v katerih se je izpopolnilo 118 oseb. V tej smeri bodo morali na Gorenjskem nadaljevati. Seveda pa bo uspeh popoln le tedaj, če bo gostinstvo uživalo polno podporo občinskih ljudskih odborov, prav tako pa bodo morali gostinstvo v mobilizaciji lastnih sil napraviti kar največ je mogoče. Lahko bi v polni meri pritrtili tistemu govorcu, ki je dejal, da bi lahko tudi v gostinstvu s skromnimi finančnimi sredstvi, toda z nekoliko dobre volje in poštenosti, dosegli velike uspehe. Če se bo ves gostinski kader lotil svojih nalog z največjo odločnostjo bo lahko ob podpori vseh lokalnih čimbenikov dosegel še kulturnejšo, boljšno in hitrejšo postrežbo, še bolj ekonomsko poslovanje, povečanje prometa v mrtvi sezoni, učinkovitejšo propagando itd. — skratka vse, kar je potrebno za nadaljnji razmah gostinstva in turizma naše prelepe Gorenjske.

SOBOTE, KI SO NEPOZABNE

SPOMINI NEKEGA MOJSTRA

»Tako, tovariš Spiček,« so mi rekli, »zdaj ste postal mojster! Vaša glavna skrb je proizvodnja, delo v obratu, organizacija dela, delo z ljudmi.«

Zdaj sem že dve leti mojster. Moja delovna soba je v obratu, zbita iz modro obarvanih desk; tam je telefon, pisalna miza in formulirji, ki jih mojster potrebuje. Okna so na vse strani široko odprta, da imam večji pregled nad stroji in obratom. Pisarna je provizorična; že vnaprej naj bi vsakogar poučila, da moje pravo mesto ni v njej, ampak pri strojih.

Kot vodja oddelka imam svoj plan. Razumljivo, oddelke je člen v verigi proizvodnje. Včasih se veriga napne in zapne. Tedaj skočim k sosedu in se sprem zaradi počasne dostave materiala, ali pa k drugemu sosedu, ki prepočasno pobira blago, ki se kopiči med stroji. Pri nas smo na temnem. To je moja največja naloga. Seve, moje prave skrbi se začno šele v obratu, pri ljudeh in strojih.

Recimo: danes je sobota. Naj vam opišem, kako sem jo preživel. Zakaj, vam zaupam pozneje. Na delo sem prišel ob šestih. Pogledal sem stroje. Sosednji oddelki nam je pravčasno prisrbel delo, naslednji je na sredo prevzel obdelano blago. Upal sem, da bo dan mirno minil in kot mi je svinecni zaupal, bi utegnil danes nekoliko preseči dnevni plan in navedoknati izgubo, ki nas je prizadela zaradi gripe. Takrat je pol oddelka izostalo od dela. Zadovoljen sem odločil svinecni. Moral bi čimprej med stroje, kajti nedomoma sem začutil nesrečo. Zazvonil je telefon.

»Tovariš Spiček, kaj vendar mislite,« se je razburjala administratorka iz tajništva. »Poslijte vendar že novega delavca Kolka, da podpiše delovno pogodbo. Tri dni ga že čakam s papirji...«

»Kolka med delom ne morem poslati,« sem ježno odvrnil. To sem vam že včeraj in predvčerajšnjim povedal. Pridite s papirji sem in naj tukaj podpiše.«

»Tako?« je začelo v služalki. Administratorka je mlada frkla, ampak, kdo vse nima pravice hruliti mojstrov. Zaradi ljubega miru sem Kolku ustavil stroj in ga poslal v pisarno. Vrnil se je čez uro in pol, ker je čakal v predsobi tajnika. Jezno sem kiel, ampak Kolka ni bil kriv. Komaj da sem obhodil pol obrata, me je že klicala Mara, mežnara obratunovalka: »Tovariš Spiček, telefon!«

»Tovariš Spiček, poslijte Romiha in Brenka takoj v sindikalno sobo. Komisija za delovno zaščito ima sejo, mora biti zraven...«

In tako se je začela in nadaljevala ta prekleta sobota. Venomer je pel telefon. »Tovariš Spiček, ob enajstih je seja tarifne komisije, poslijte Vaulo!«

»Mojster Spiček, kaj? Vi, zakaj pa ne odstopite stružnice, da bi mladinci končali embelag za proslavo? Takoj jo dajte na razpolago!«

»Tovariš Spiček, prosim vas, pustite Vargo, Mencla in Regla ob dvanaajstih iz obrata. Strelska družina gre na tekmovalne in morajo biti pravčasno na postaji.«

»Tovariš Spiček, pustite še Kremplo, ki je član pavskega zbora, da bo prišel ob dvanaajstih na vajo.«

»Tovariš Spiček, Kljun bo prišel v torek na delo. Potuje s šahovsko sekcijo na tekmovalne in če bi mu še danes dali dve uri prej prosto.«

»Tovariš Spiček, pri vas je Muk, ali ne?«

Naj pride takoj v pravni oddelek. S sodišča je prišla neka stvar za njega.«

»Tovariš Spiček, Rak naj pride ob pol dvanaajstih v upravo. Imamo kratko sejo delavskega sveta.«

»Tovariš Spiček, danes končajte ob enih z delom in pridite v sindikalno dvorano na proslavo. Poslijte takoj Brenclja in Šihtiča, da bosta montirala kable za mikrofone.«

Tako je šlo vse dopoldne. Zgubil sem živce. Direktorju, ki je telefoniral, naj bi takoj prevzeli v delo neko stvar za teren, sem besno odvrnil: »Ljudje božji, tukaj je

proizvodni obrat! Ali smo strelska družina, šahovska sekcija, pavska družina, pravna posredovalnica, ali smo tovarna? Že tako vsak dan ljudje hodijo na seje teh komisij in podkomisij, da se mi vrti v glavi. Napravite red, tovariš direktor! Odgovorjam za proizvodnjo... Naj vendar gredo s temi društvi, sekcijami in sestanki na teren...«

Slišal sem samo še globok vzdih na drugi strani žice, nato v spremenjenem, manj uradnem tonu: »Res je, tovariš Spiček... ampak, kaj hočete. Napravite to uslugi!«

Organizacija dela je šla v franže. Zdaj je zginil ta, zdaj drugi. Celo taki, ki jih niso klicali po telefonu, so prišli samozvestno: »Moram iti. Komisija za sprejem ima kratko sejo.« »Kaj se čudite, saj vam je včeraj povedal tajnik, da ima sindikalni odbor sejo zaradi...«

Kaj bi se še upiral, naj gredo. Zabarikadir sem se v svojo stekleno utico in razmišljal. Kdo ve komu sem se danes spet zameril? Spet bo kdo rekel: tale Spiček je čisto dober strokovnjak, ampak za drugo delo nima nobenega posluha. In berjemite, ko sem hodil v mojstrsko šolo in postal vodja oddelka, nisem vedel, da se bom poleg proizvodnje ukvarjal še s strelstvom, šahom, pavskeim zborom, s celim kombinatom dejavnosti, ki bi po pravici sodile za tovarniško ograjo. Kajti vidite, jaz se osebno ukvarjam samo s čitanjem knjig in časopisov, včasih pa s tarokom. Kaj bi bilo, če bi se za te »stroke« ustanovili sekcije in sestanke. Toda pri vsem tem se prav nič ne bom čutil, če bo lepega dne zapel telefon: »Tovariš Spiček, poslijte Mlekuza, imamo važno tarok partijo s sosednjim podjetjem!«

Osnutek carinskega zakona

Prvi korak v širšem uvajanju carin v naših zunanjetrgovinskih odnosih

BEOGRAD, 6. maja. (Tanjug). Osnutek carinskega zakona, ki ga je Zvezni izvršni svet odobril na zadnji seji, podrobno ureja carinski postopek ter določa pravice in dolžnosti carinskih obveznikov. Osnutek zakona vsebuje najširše okvire za bodoči carinski sistem ter ne preudrja še neurejenih vprašanj tega sistema. Izdelava osnutka je bila potrebna tudi zaradi tega, ker bo kasneji prehod na sistem postavil pred carinsko službo celo vrsto organiziranih problemov in bo zahteval podrobnejše izdelan carinski postopek.

Po izpremembah v našem gospodarskem sistemu z uvedbo samoupravljanja, opustitvijo izvoznih in uvoznih dovoljenj, kakor tudi z začetnim postopnim prehodom od sistema koeficientov na carinski sistem, nista več carinski zakon in carinski pravilnik, izdana v dobi administrativnega upravljanja, ustrežala novim gospodarskim odnosom na tem področju. Ako upoštevamo, da je izdana carinska tarifa za proizvode široke potrošnje, in da se bo delo potopno razširjalo tudi na druge predmete iz uvoza, bo med sprejemom carinskega zakona in carinske tarife časovna vsajkajnost.

Osnutek novega zakona postavlja kot pravilo, da je vse blago, ki se uvaža v carinsko področje Jugoslavije, podrejeno plačilu carine po določbah carinske tarife, kolikor ni izrecno oproščeno. Za blago, ki se izvažajo, velja nasprotno pravilo: zanj se ne plačuje carina, kolikor ni izrecno obremenjen s carino. Z uredb o carinskih tarifih za

za en dan in z eno dnevnicco, vračali pa so se z motornimi kolesi in vespami, kar kaže, da gre za nedovoljeno prenašanje dinarskih sredstev v inozemstvo. Na ta način se je realna vrednost dinarja v inozemstvu slabila.

Carinske stopnje, predpisane z uredb, niso večje kakor stopnje za iste predmete, ki jih uvažajo zunanjetrgovinska podjetja, v nekaterih primerih pa so tudi nižje.

Naši državljani lahko hranijo lastna devizna sredstva v naših bankah

Sedaj proučujejo pristojni organi državne uprave možnosti, da bi lahko jugoslovanski državljani, ki so se mudili uradno v inozemstvu ali pa so bili na šolanju itd. in so si ob tej priložnosti prihranili devizna sredstva, naložili ta sredstva v jugoslovanskih bankah. Na ta način bi se skupnost lahko poslužila, ki bi jih naložila v banke, ki bi jih naložile v banke, pa bi prejemale določene obresti. Za sedaj še ni določeno stališče, ali naj se morda predlaga plačevanje deviznih ali dinarskih obresti. Ob ponovnem odhodu v inozemstvo bi lahko državljani dvignili svoje devize in jih prosto uporabljali.

Sprejem carinskega zakona bo dejansko pomenil minimum na tem področju. Sedaj lahko pričakujemo tudi objavo nomenklature, ki jo je pripravljajo v sekretariatu za finance in carinski upravi. Nato bodo začeli izdelovati splošne carinske tarife, verjetno pa ne pred začetkom prihodnjega leta. Doseganje tega pomeni prvi korak v širšem uvajanju carin v naših zunanjetrgovinskih odnosih.

OB KONCU LETA 1960 DOVOLJ JEKLENIH VRVI ZA DOMAČE POTREBE

Naša industrija, kmetijstvo, promet, pomorstvo, rudarstvo in druge gospodarske panoge uporabljajo v velikih količinah jeklene vrvi. Stalno naraščanje proizvodnje in razširjanje posameznih gospodarskih panog potrebuje vsako leto več vrvi. Ne bi bilo problema, ako bi take vrvi izdelovali v naši državi in ako bi domači proizvajalci krili potrebe našega gospodarstva. Večji del jeklenih vrvi uvažamo iz inozemstva. V državi imamo samo dva proizvajalca jeklenih vrvi, »Novkabel« v Novem Sadu in »Elko« v Zagrebu. »Novkabel« lahko izdelava v svojih zastarelih in obrabljenih obratih okoli 1100 ton jeklenih vrvi, medtem ko je proizvodna možnost »Elke« mnogo manjša, ker izdeluje še druge izdelke. Zaradi tega uvažamo skoro 3500 ton vrvi iz inozemstva. Kati naše letne potrebe so okoli 5000 ton.

Ob koncu prihodnjega leta bo prenehala potreba po uvozu ne samo jeklenih vrvi, temveč tudi patentirane jeklene žice, ki jo uporabljajo samo kot polfabrikat za izdelavo vrvi. Z rekonstrukcijo in razširjenjem vrvarne v tovarni »Novkabel« bodo popolnoma krili domače potrebe po jekleni žici. Po rekonstrukciji vrvarne se bo proizvodnja jeklene žice povečala nad 4000 ton in bodo obnem s proiz-

vodno »Elke« skoro povsem krile potrebe države po tem predmetu.

Toda »Novkabel« ne bi dosegel takega uspeha, ako bi mu pri tem ne pomagali proizvajalci v železarini na Jelenicah. Med gradbenimi deli in montiranjem strojev bodo na Jelenicah popolnoma osvojili proizvodnjo patentirane jeklene žice iz domačega jekla. Tako bo »Novkabel« moglo osvoboditi državo uvoza zelo pomembnega in neobhodnega predmeta, kar bo pripomoglo k prihranku dragocenih deviz.

Novi proizvodi v »Metalni«

Mariborska tovarna težkih konstrukcij se je dobro uveljavila na tržiščih Bliznjega in Daljnega vzhoda s svojimi jeklenimi konstrukcijami, žerjavji, transporterji in hidro mehansko opremo. Naročil za proizvodnjo je dovolj. V podjetju pa razmišljajo tudi o prehodu na proizvodnjo konstrukcij, ki zahtevajo višjo stopnjo mehanske in tehnične obdelave. Z zahodnonemški podjetjem Eickhoff iz Bochuma je sklenjena licenčna pogodba za proizvodnjo težkih jeklenih transporterjev za rudnike, kar bo prineslo precejšnje ugodnosti našemu rudarstvu.

»EMBALAŽA 1959«

Pred otvoritvijo III. mednarodnega sejma embalaže na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani

Napredek naše trgovine je tesno povezan s sodobno tehniko prodaje, ki omogoča boljše in hitrejšo postrežbo kupec. Zlasti za blago dnevne potrošnje je važna uvedba predpakiranja, ki naj nadomesti zamudno tehtanje v prodajalni in je hkrati pogoj za uvedbo trgovin s samopostrežbo. Gre pa tudi za to, da prodajo vnaprejšnjega pakiranja blaga povečamo zmogljivost naše prodajne mreže in omogočimo povečanje proizvodnosti dela v

naši nadrobni trgovini. O vsem tem že dolgo razpravljamo, zlasti tudi o tisti obliki prodaje, ki se je po vojni razmahnila v vseh gospodarsko razvitih državah — o samopostrežni trgovini po načelu »izberi si sam« in »postreži si same«.

Če se nismo prišli do uresničenja načrtov za ustanovitev primerne števila samopostrežnih trgovin v naših velikih trgovinskih središčih, ni temu krivo pomanjkanje pobude in prizadevanja.

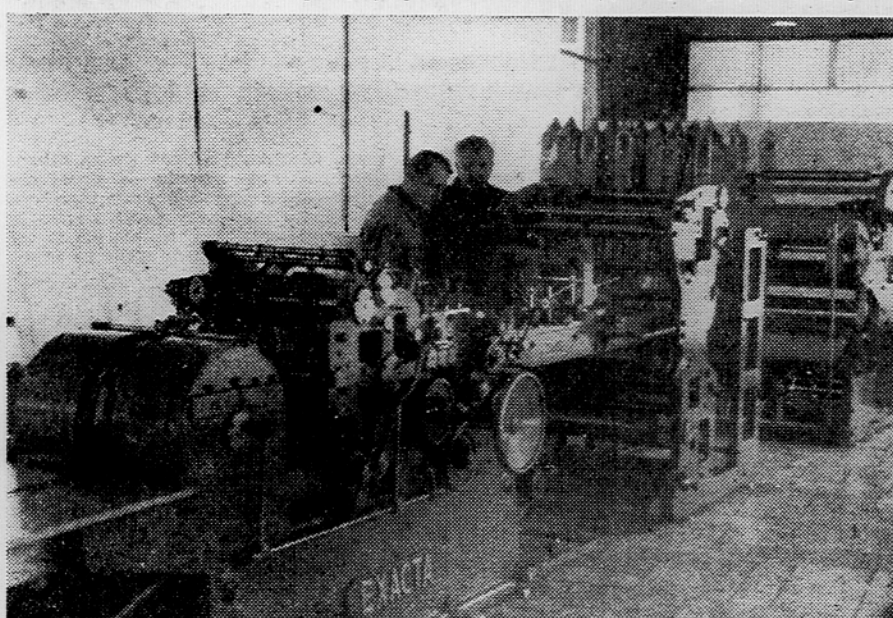
Velika dvorana Gospodarskega razstavišča je določena izključno za razstavo najrazličnejše strojne opreme za embaliranje. Razstavljeni bodo tudi stroji avtomati za izdelovanje specialnih papirnatih vrečk s stranskim gubo za mehnično polnjenje in pa razni drugi stroji za izdelovanje embalaže. Razen tega bosta na sejmu prikazani kar dve popolnoma opremljeni samopostrežni trgovini: prvo bodo urestile izključno z domačo opremo tri beograjske tovarne (David Fajči, Jugostroj, Radulaška), drugo pa bodo opremlile tri tovarne iz Zahodne Nemčije.

Seveda bodo na sejmu v lepem številu zastopane tudi domače podjetja. Vsega jih bo nad 90, od tega polovica iz Slovenije. Prikazala bodo napredek v proizvodnji sodobne embalaže iz lesa, pločevine, papirja, lepenke, plastičnih mas itd. Že na dan otvoritve pa bodo razglašeni rezultati letošnjega tekmovanja za priznanje »Oskarja za embalažo 1959«.

Se posebej velja opozoriti na zanimivost iz industrije in trgovine, da bo v času sejma tudi III. jugoslovansko posvetovanje o embalaži s 13 zanimivimi referatov iz inozemstva. Uvodni referat bo imel predsednik Zveze trgovinskih zbornic Jugoslavije Todor Vuksanović, ki je hkrati predsednik pripravljalnega odbora za ta sejem.

Za ta sejem so se prijavile tudi avstrijske zvezne železnice, ki bodo izkoristile priložnost, da vzbudijo pri nas zanimanje za uvedbo sodobnega transporta s pomočjo palet. Najele so obsežen nepokrit prostor, na katerem bodo demonstrirale, kako se da s paletami (standardiziranimi podložnimi ploščami na nizkih nogah) in ob uporabi motornih vilicarjev bistveno olajšati transport iz tovarne do vagona in iz vagona na kamion oziroma v skladišče, ne da bi bilo treba zaboj ali pakete prekladati, kar omogoča hkrati prihranek transportne embalaže in odpade njene vračanje.

Velika dvorana Gospodarskega razstavišča je določena izključno za razstavo najrazličnejše strojne opreme za embaliranje. Razstavljeni bodo tudi stroji avtomati za izdelovanje specialnih papirnatih vrečk s stranskim gubo za mehnično polnjenje in pa razni drugi stroji za izdelovanje embalaže. Razen tega bosta na sejmu prikazani kar dve popolnoma opremljeni samopostrežni trgovini: prvo bodo urestile izključno z domačo opremo tri beograjske tovarne (David Fajči, Jugostroj, Radulaška), drugo pa bodo opremlile tri tovarne iz Zahodne Nemčije.

Stroj za pakiranje vrečk, izdelek tovarne »Gartemann & Hollmann« iz Bielefelda, med montiranjem na Gospodarskem razstavišču. Stroj bo med razstavo ves čas v pogonu, tako da si bodo obiskovalci razstave lahko ogledali mehanizirano pakiranje.

PRED KONFERENCO ZUNANJIH MINISTROV V ŽENEVI

Pospešene priprave

Pariški sestanek zahodnih ministrov je pokazal večjo enotnost Zahoda, kakor so pričakovali, je dejal Herter — Časopis »Sovjetskaja Rosija« komentira sestanek zahodnih ministrov v Parizu — Izjava uradnih predstavnikov Poljske, CSR in Vzhodne Nemčije, da je potrebno skleniti mirovno pogodbo z Nemčijo

ŽENEVA, 6. maja. (AFP). Kakor pričakujejo, bo do konca tega tedna prispelo v Ženevo 2000 novinarjev, fotoreporterjev in televizijskih tehnikov, ki bodo spremljali konferenco zunanjih ministrov ZDA, Sovjetske zveze, Velike Britanije in Francije. Konferenca se bo začela 11. maja. Prva skupina delegatov na konferenci bo prispela v Ženevo v petek, medtem ko bo glavina prispela v soboto in v nedeljo. Tehnične priprave na ministrsko konferenco se medtem pospešeno nadaljujejo. Načelnik Evropskega urada OZN v Ženevi Georges Parthey, ki vodi administrativni sekretariat konference, je večerjadal razgovore s predstavniki Francije, ZDA, Velike Britanije in Sovjetske zveze, ki so določili, da vzdržujejo stike med sekretariatom in štirimi vladami. Proučili so tehnična vprašanja v zvezi z bližnjo konferenco.

Washington, 6. maja (AFP). Predsednik senatskega odbora za zunanje zadeve Fulbright je danes po sestanku tega odbora, na katerem je zunanji minister Christian Herter poročal o rezultatih konference zahodnih ministrov v Parizu konec aprila, izjavil novinarjem, da bo po Herterjevem mnenju konferenca zunanjih ministrov Vzhoda in Zahoda v Ženevi uspešna, tako da bo upravičena sklicanje konferenc vodilnih državnikov. Herter je dejal, da je pariški sestanek zahodnih ministrov pokazal večjo enotnost Zahoda, kakor so lahko pričakovali.

Fulbright je novinarjem dejal, da pomeni skupni načrt, ki ga bodo zahodni ministri predložili 11. maja v Ženevi, trdno in zdravo podlago za sporazum. Podrobnosti o načrtu zahodnih dežel bodo znane pred začetkom konference. Fulbright je tudi menil, da bo trajala ženevska konferenca tri do štiri tedne.

Kakor poudarjajo pristojni londonski krogi, so v Londonu zadovoljni z izjavo predsednika Eisenhowerja o možnostih bližnjih pogajanj z Vzhodom in Eisenhowerjeve

tanska vlada vendarle sodi, da imajo v tem trenutku edine možnosti za uspeh samo omejeni sporazumi na vojaškem področju. Optimistična Eisenhowerjeva izjava je tako za London predvsem znamenje, da se je ameriško gledišče približalo britanskemu.

Casnik »Sovjetskaja Rosija« piše v današnji številki, da pomenijo »hladni vetrovi, ki pihajo z Zahoda«, zdaj hudo nevarnost za »odjugo, ki se je začela na svetu«. Ta komentar je doslej edini komentar moskovskega tiska o sestanku zahodnih ministrov v Parizu, na katerem so pripravljali enotni načrt Zahoda za bližnje razgovore v Ženevi. Kakor pravi list, je Vzhod pripravljen za ženevsko konferenco jasen, konkretnen načrt o mirni ureditvi dozorih mednarodnih vprašanj, medtem ko Zahod po starem nadaljuje hladno vojno in še naprej uveljavlja politiko s pozicij sile. Zahodni načrt, sprejet na pariški konferenci, v bistvu v marsičem ponavlja stare zahodne predloge. Konkretno urejanje vprašanja mirovne pogodbe z Nemčijo in normalizacije v Berlinu, piše časnik, bi hotele zahodne države utopiti v splošnih razpravljanih o evropski varnosti.

Uradni predstavniki Poljske, CSR in Vzhodne Nemčije so v skupni izjavi poudarili potrebo po sklenitvi mirovne pogodbe z Nemčijo. V izjavi je rečeno, da mora biti sklenitev teh pogodb prva stvar, ki naj bi jo obravnavali na ministrski konferenci v Ženevi kot tudi na konferenci vodilnih državnikov kot nadaljevanju ženevskih razgovorov. Stališče Poljske, CSR in

Vzhodne Nemčije so danes objavili na tiskovni konferenci, ki so jo imeli v Berlinu skupno pomočnik vzhodnonemškega zunanjega ministra Otto Winzer, poljski veleposlanik Jotroski in češkoslovaški veleposlanik Kliska. Vsi trije so v odgovorih na vprašanja novinarjev poudarili, da je treba mirovno pogodbo skleniti z vso Nemčijo in da jo morajo podpisati predstavniki obeh nemških držav. Če pa Zahodna Nemčija takšne pogodbe ne bo hotela podpisati, potem so vzhodnoevropske dežele pripravljene same skleniti mirovno pogodbo z Vzhodno Nemčijo.

Ameriški zunanji minister Herter ki se je te dni mudil v Parizu, je potoval tudi v Alžirijo, kjer je obiskal šolo, v katero je pred pol stoletja tudi sam hodil

ODNOSAJI MED INDIJO IN KARACIJEM

Možnosti za zblížanje

Po pisanju indijskih in pakistanskih časnikov je videti, da proučujejo možnosti za morebitno zblížanje med obema sosednjima deželama, med katerima so bili odnosi že deset let stalno napeti

NEW DELHI, 6. maja. (Tanjug). V indijskih in pakistanskih uradnih krogih posvečajo čedalje večjo pozornost odnosom med Delhiem in Karacijem. Iz pisane časnikov obeh dežel je videti, da proučujejo možnosti za morebitno zblížanje med obema sosednjima deželama, med katerima so bili odnosi že deset let stalno napeti.

V zadnjem času ni bilo nič slišati o obmejnih incidentih med Vzhodnim Pakistanom in Indijo, ki so bili prej skoraj vsakdanji pojav. Hkrati potekajo razgovori med obema deželama, na katerih naj bi poravnali desetletni spor zastran izkoriščanja voda rečnega sistema Inda. Pri tem posreduje Mednarodna banka za obnovo in razvoj. Prvikrat po številnih brezuspešnih razgovorih o tem vprašanju se zdaj kažejo možnosti, da bi dosegli takšno ali drugačno poravnavo tega spora, ki je vzrok številnih nesoglasij med Indijo in Pakistanom.

Precej pozornosti je zbudila tudi nedavna izjava pakistanskega predsednika, da bi morala Indija in Pakistan sprico poslabšanja odnosov med Indijo in Kitajsko izgladiti svoja nasprotja in urediti sporna vprašanja. To izjavo so v Delhiju ugodno sprejeli, ne toliko zaradi poslabšanja odnosov s Kitajsko, kot zaradi ponovno izražene želje Indije, da bi normalizirala odnose s Pakistanom. Neposredno po tej izjavi so časniki tudi napovedali, da se bosta morebiti sestala indijski in pakistanski predsednik in tako obnovila staro prakso prirejanja sestankov na najvišji ravni, ki sta jo uveljavljala ministrski predsednik Nehru in bivši pakistanski ministrski predsednik Nun. Toda na vse te možnosti je legla temna senca tisti trenutek, ko so Pakistanci

sestrelili neko indijsko letalo.

V svojih sedanjih prizadevanjih, da bi glede na napetost med Indijo in Kitajsko sprožil poravnavo indijsko-pakistanskih sporov, je Karacija po mnenju delhijskih krogov odšel predaleč, ko je začel računati na to, da bi sklenil z Indijo nekakšno vojaško

obrambno zvezo. V svojem zadnjem govoru v parlamentu je Nehru najodločneje odklonil že samo misel na to, da bi Indija opustila svoje dosežanje stališče in se priključila kakemu bloku ali vojaški zvezi.

Današnji »Times of India« piše v uvodniku, da se Pakistan moti, če misli, da bodo indijsko-kitajska trenja za stran Tibetu vplivala na politiko Indije, ki je proti povežanju z bloki. Če naj Pakistan in Indija iskreno sodelujeta med seboj, potem je treba poprej urediti številna sporna vprašanja med obema deželama.

»Hindustan Standard« piše, ko ocenjuje pakistansko pripravljenost za zblížanje z Indijo, da to ne bi bilo »zblížanje med obema deželama na podlagi medsebojnega prijateljstva, marveč na podlagi sovražnosti do nekoga tretjega«. Takšne nazore označuje časnik za značilno logiko hladne vojne, ki ji Indija ne bo nikoli nasedla.

New Delhi, 6. maja (Reuters). Pomočnica indijskega zunanjega ministra Lakšmi Menon je danes v Zgornjem domu izjavila, da je Indija poslala Pakistanu protestno noto, v kateri

teri zahteva odškodnino za letalo tipa »Camberra«, sestreljeno 10. aprila nad Pakistanom. Lakšmi Pandit je dejala, da ni dvoma o tem, da pakistanska letala niso indijskemu letalu opozorila, preden so ga sestrelila. Sovražno dejanje Pakistana, je rekla Lakšmi Menon, je silno škodovalo dobrih odnosom med obema sosednjima deželama.

V Ženevi sprejeli člen o diplomatski imuniteti

Ženeva, 6. maja (AFP). Današnji konferenci predstavnikov ZDA, Velike Britanije in SZ, ki razpravljajo v Ženevi o opustitvi atomskih poskusov, so danes sprejeli osnutek člena o diplomatski imuniteti in imuniteti funkcionarjev in kontrolnih organov, ki bodo nadzorovali izpolnjevanje sporazuma o prepovedi atomskih eksplozij. V tem členu je rečeno, da bo s temi privilegiji zagotovljeno neodvisno opravljanje kontrolnih funkcij. S tem je konferenca doslej sprejela 16 členov sporazuma o opustitvi atomskih poskusov. Vsi ti členi bodo postali veljavni šele, ko bo dokončno sprejet dokončni sporazum, v ga bodo ratificirale vse tri atomske države.

Premier Debre v Bonnu

V palači Schaumburgu sta se kancler Adenauer in premier Debre razgovarjala o splošnih političnih vprašanjih, ki jih bodo obravnavali na ženevski konferenci

BONN, 6. maja (Reuters). Francoski ministrski predsednik Michel Debre je prispel v Bonn, kjer bo imel danes razgovore s kanclerjem Adenauerjem. To je njegov prvi obisk v Bonnu, odkar je postal predsednik vlade. Debreja spremlja zunanji minister Couve de Murville.

Na letališču sta Debreja sprejela kancler Adenauer in zahodnonemški zunanji minister Brentano. Adenauer je v pozdravnem nagovoru dejal, da ima Debrejev obisk za znamenje francoskega prijateljstva, ter pripomnil, da prihaja do tega obiska po pariškem sklepu zahodnih zunanjih ministrov, da je treba ohraniti »svobodo zahodnega Berlina in doseči pravični mir v Evropi«. Izrazil je tudi zadovoljstvo, da je Francija zaveznica Zahodne Nemčije.

Ministrski predsednik Debre

je izjavil, da je zelo koristno, da se sestanejo pred ženevsko konferenco zunanjih ministrov Vzhoda in Zahoda, ne samo zaradi ureditve nemškega vprašanja, marveč tudi zaradi prihodnosti Evrope.

Bonn, 6. maja (AFP). Kakor

izjavljajo v krogih francoske delegacije po prvem sestanku med kanclerjem Adenauerjem in francoskim ministrskim predsednikom Debrejem v palači Schaumburg, so se razgovori nanašali na splošna politična vprašanja, ki jih bodo obravnavali na ženevski konferenci. Ti krogi pravijo, da so razgovori potekali brez vnaprejšnjega določene dnevnega reda. Adenauer in Debre sta razgovore popoldne nadaljevala.

Vladna kriza

»Al Gumhuriya« poudarja, da spremembe v jordanski vladi ne bodo prinesle nobene bistvene spremembe v politiki Jordanije

AMAN, 6. maja. (AFP). Jordanski kralj Husein je poveril mandat za sestavo nove vlade Hazi Madžaliju. V pismu, ki mu ga je poslal, pravi med drugim, da temeljite odnosi Jordanije s sosednjimi in drugimi prijateljskimi deželami na sodelovanju, spoštovanju in enakosti in da bo Jordanija nadaljevala takšno politiko. Mandatar Madžali je novinarjem izjavil, da bo skušal še danes najti izhod iz vladne krize, ki je nastala z odstopom Rifajia.

Kairo, 6. maja (Tanjug). V kairskih političnih krogih in v tisku prevladuje prepričanje, da odstop Samira El Rifajia in imenovanje novega jor-

danskega ministrskega predsednika Madžalija ne bosta pomenila nobene bistvenejše spremembe v politiki Jordanije, najmanj pa v njeni zunanji politiki. Tukajšnji politični krogi sodijo, da gre na eni strani za notranji boj plemen, na drugi strani pa za spopad med Veliko Britanijo in ZDA za vpliv v Jordaniji.

»Al Gumhuriya« poudarja, da spremembe v jordanski vladi »ne bodo vplivale na njeno prozahodno politiko«. Časnik sodi, da je vsa razlika v tem, da je bil bivši ministrski predsednik Rifal bolj pod vplivom ZDA, med tem ko naj bi bil Madžali bolj pod vplivom Velike Britanije.

Kairski opazovalci poudarjajo med drugim, da je bil novi predsednik Madžali eden največjih zagovornikov vključitve Jordanije v Bagdadsko zvezo, kar je skušal doseči konec leta 1955 ob obisku tedanjega načelnika britanskega imperialnega štaba generala Templerja. Tedaj so nastale v Amanu demonstracije, ki so sprožile padec Madžalijeve vlade, naker je bila sestavljena vlada Solimane Nabulsija.

Premier Abas v Tunisu

Tunis, 6. maja (AFP). Predsednik začasne alžirske vlade Ferhat Abbas je prispel v Tunis. Sprejela sta ga člana njegove vlade minister za oborožitev in preskrbo Serif in minister za informacije Jazid.

Pol milijona rubljev pomoči

Moskva, 6. maja. (TASS). — Sovjetska zveza je sklenila odobriti Mednarodni agenciji za atomsko energijo pol milijona rubljev, in sicer na račun pomoči za nakup materiala in opreme tistim deželam, ki to potrebujejo zaradi izkoriščanja atomske energije v mirodne namene.

Na liniji neodvisnosti

Časopis »Burman« iz Ranguna očita vzhodnemu bloku, da v neresnični luči prikazujejo nedavno potovanje Tita po afriških in azijskih deželah

RANGUN, 6. maja. (Tanjug). List »Burman«, ki izhaja v Rangunu, je te dni objavil članek, v katerem poudarja, da je nujno potrebno spoštovati načelo, da je notranja politika vsake dežele njena notranja zadeva. Burma, Indija, Jugoslavija in druge dežele so se glede tega postavile na pravilno stališče. Vsaka teh dežel uveljavlja svojo lastno politiko nepovezovanja z bloki, hkrati pa je vselej pripravljena sodelovati z vsemi, v duhu miroljubne koeksistence in nevmešavanja v notranje zadeve.

V tej zvezi list nastopa proti propagandi, ki jo uprizorjajo v nekaterih deželah z namenom, da bi diskreditirali takšno politiko, ter posebej opozarja na propagando Kitajske in posameznih vzhodnoevropskih dežel proti Jugoslaviji. Časnik tem deželam posebno očita, da v neresnični luči prikazujejo nedavno potovanje predsednika Tita po azijskih in afriških deželah.

Razlogi takšne gonje so v tem, pravi časnik, da v vzhodnem bloku ne odobravajo stališča Jugoslavije, ki je proti blokom in se ne počuti povezani z nobenim blokom. Prav tako pravi, da je razlog tudi v popolnem neuspehu politike, ka-

tere namen je, napraviti Jugoslavijo odvisno in preprečiti njen industrijski in politični razvoj.

Časnik izraža razen tega zaskrbljenost zaradi teritorialnih zahtev do Jugoslavije in nekaterih njenih sosed. »Takšne manipulacije spominjajo na življenje politike bivših tujih režimov, ki so bili proti prijateljskim odnosom med Jugoslavijo in drugimi balkanskimi deželami.«

Na koncu pravi časnik, da so spletke in lažna propaganda proti majhnim deželam vnaprejšnje obsojene na propad, ker menja svetovne javnosti ni moč oblikovati po blokovskih kalupih.

Tehnična misija ZAR odpotovala v Moskvo

Kairo, 6. maja (Reuters). — Tehnična misija ZAR, v kateri je 8 članov, je danes odpotovala v Moskvo, kjer bo imela razgovore o prvi fazi graditve Asuanskega jezusa na reki Nil. Misijo vodi minister za javna dela Musa Arafat, ki je izjavil, da bodo načrte o gradnji jezusa ponovno proučili v luči pobud sovjetskih strokovnjakov.

Hruščev o nemškem vprašanju

V razgovoru z novinarji je Hruščev izrazil prepričanje, da je sestanek vodilnih državnikov zaželen ne glede na uspeh ali neuspeh ministrske konference

BONN, 6. maja. (Reuters). Tiskovna služba zahodnonemške Sozialdemokratische stranke je sinoči objavila razgovor predsednika sovjetske vlade Hruščeva, ki ga je imel v Moskvi z zahodnonemškimi novinarji. Hruščev je v razgovoru izrazil prepričanje, da je sestanek vodilnih državnikov zaželen ne glede na uspeh ali neuspeh ministrske konference, ki se bo začela v Ženevi 11. maja.

Dejal je, da ostane pri tistem, kar je izjavil v Leipzigu letos, ko so ga novinarji vprašali, ali bodo začeli kako akcijo v Berlinu, če se bodo ženevski razgovori zavlekli. Hruščev je v Leipzigu dejal, da je moč prepustitev kontrolnih funkcij v vzhodnem Berlinu vzhodnonemški vladi, do česar naj bi prišlo 27. maja, odložiti na pozneje. Hruščev je nadalje dejal, da ne gre samo za Berlin. »Sovjetska zveza je zainteresirana na mirovni pogodbi z Nemčijo, v sedanjih razmerah morebiti tudi z obema nemškima državama.«

Nadalje je Hruščev dejal, da

bi Sovjetska zveza, če zahodne države tega nečelo, mogla sklepati, da so zahodne države enostransko uredile vsa vprašanja z Zahodno Nemčijo. SZ bi lahko v tem primeru uredila vprašanje z Vzhodno Nemčijo in sklenila z njo ločeno mirovno pogodbo. Če bi prišlo do tega, bi funkcije zahodnih držav v zahodnem Berlinu prenehale, in ne bi imele več pravic do tega, da imajo v tem mestu svoje čete. Hruščev pa je poudaril, da bi Sovjetska zveza lahko privolila v to, da imajo zahodne države v prehodnem obdobju v Berlinu simbolične sile. Takšen status Berlina bi lahko za-

jamčila OZN, Vzhodna Nemčija pa bi zagotovila, da se ne bo vmešavala v zadeve svobodnega zahodnega Berlina. Hruščev je na koncu odklonil povezovanje mirovne pogodbe z vprašanjem evropske varnosti.

V prostorih skupščine na Montecitoriju sta se danes sestali delegaciji PSI in MUIS (Matteottijevega gibanja za enotnost socialistične iniciative), ki vodita pogajanja za vključitev Matteottijevega gibanja v PSI. Kakor kaže, so bila pogajanja danes praktično zaključena in pričakujejo, da se bodo bivši socialisti demokratski, ki so se pridružili Matteottiju in Zagariju, najkasneje do 20. maja vključili v PSI.

Druga manjša levčarska skupina »Socialistična zveza«, ki jo vodi bivši komunistični poslanec Eugenio Reale in so v njej v glavnem le bivši komunisti, pa kaže, da je zadržala popolnoma v socialnodemokratične vode in se bo po nekaterih vestih tudi dejansko vključila v Saragatovo socialnodemokratično stranko, čeprav so prvotno pričakovali, da bo ta skupina po neuspeli kongresu prestopila v PSI. Sekretar socialnodemokratične stranke Saragat pa je presenetil

OB ROBU
DOGODKOVPo pregovoru:
»držite tatu«

Dogodki v Tibetu in v zvezi z njimi zaostreli odnos med Indijo in Kitajsko so — kar je popolnoma razumljivo — pritegnili pozornost svetovne javnosti na to področje. Bili bi nestrastni, če bi sodili, da je ta pozornost vselej nezainteresirana, da so izražena mišljenja in ocene vselej lojalne in objektivne in da se za pisanjem svetovnega tiska ne skrivajo tudi prikriti računi, želja po potvarjanju stvarnega položaja, poskus podpihovanja že tako in tako zadostno razplamtelih strasti.

Prav tako razumljivo pa je tudi to, da te ponoste nenaklonjene kritike kitajskemu vodstvu niso prijetne in da zato skuša razkrinkavati interese, ki so te kritike narekovali, zavedajo se kaj dobro, da zlasti Azija zelo pazljivo spremlja celoten proces in da zaključki, do katerih prihaja, niso vedno koristni za kitajske odnose z azijskim področjem.

Toda ta kitajska »pretirana občutljivost« kaj rada preide okvire razsodnega reagiranja in teži celo za tem, da komurkoli izven meja svoje države odreka pravico presojanja in ocenjevanja.

Vendar ni namen teh vrstic, da se spuščamo v to problematiko, niti ne želimo ob tej priložnosti analizirati vzrokov in razlogov, ki so privedli do sedanjega zapleta. To pa zlasti zato ne, ker napadi kitajskih voditeljev in tiska na Jugoslavijo ne izvirajo iz te »pretirane občutljivosti«, temveč so jih izvali popolnoma drugi nameni in potrebe.

Kitajska kampanja proti Jugoslaviji ni ne nov ne izvirni pojav. Njenih osnov nam ni potrebno iskati v upravičenosti ali neupravičenosti obojstranih stališč, ki jih sipajo na nas. Zato nam tudi ni potrebno nikakršno opravičevanje in pojasnjevanje in bi skoraj lahko prepustili mnogim tujim komentatorjem vlogi objektivnega presojevalca. Ti komentatorji se javljajo širom sveta, na vseh kontinentih, v Aziji in Afriki, Južni in Severni Ameriki, Evropi. Lahko bi hladnokrvno stali ob strani in samo ponatiskovali članke »Indonesian Observer«, »Hindustan Standarda«, indijskega »Linka«, tuniskega »Petit Matin«, brazilskega »Diário de Notícias«, če naj navedemo samo nekatere. Resnice ni moč neodgovorno in brezkončno potvarjati in ona si prej ali slej utre pot v svet.

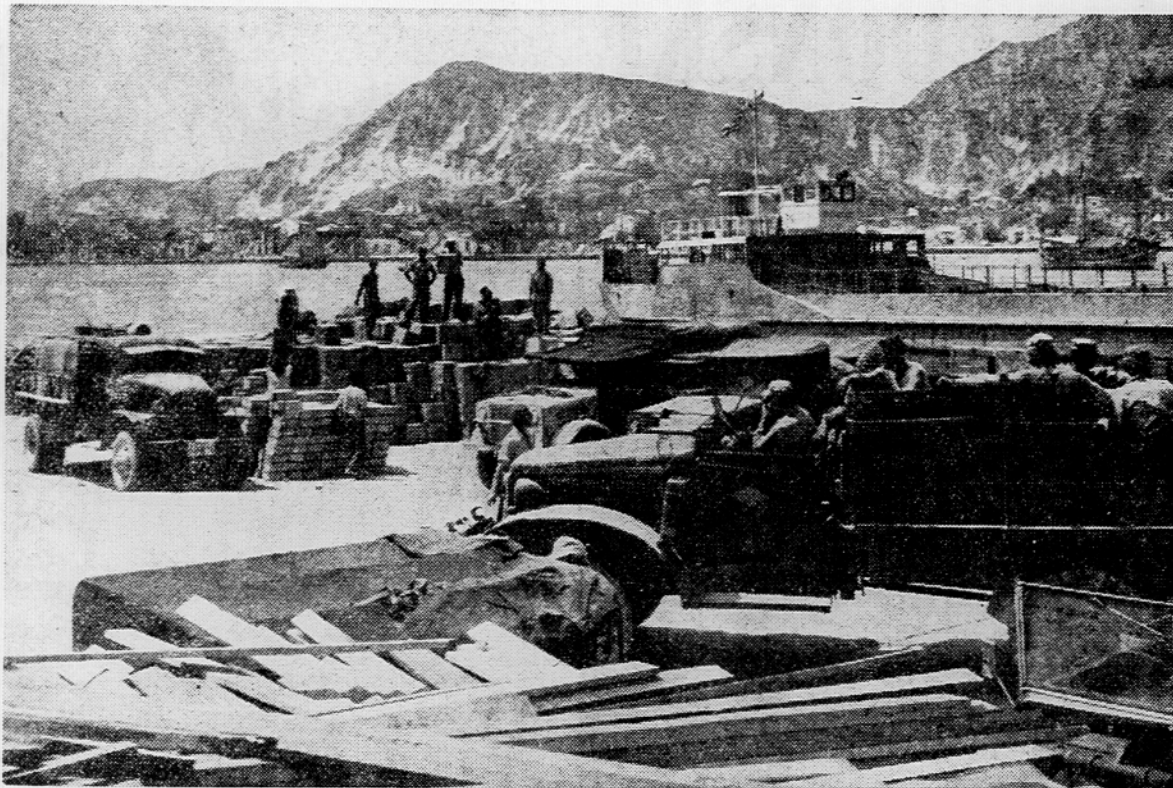
Seveda pa nismo »nedolžni«. Naša »krivda« je velika; zakaj našel svoje zunanje politike nikakor nečemo in ne bomo nikoli pripravljali oblikovati po kopitih, ki bi nam jih hoteli vsiljevati od zunaj. Za nas so bandunška načela resnično bandunška načela. Za nas je politika mirne koeksistence resnično politika mirne koeksistence. Za nas je pozitivni neutralizem resnično pozitivni neutralizem, ne pa svobodna interpretacija teh pojmov, njihovo potvarjanje, kadar in če bi slučajnim trenutnim interesom to ustrezalo. Zato za naša — kakor rečeno ne samo za naša — uspeha zvane kakor najsmušenejši nesmisli obožbe, da s svojo dejavnostjo skušamo izpodkopavati dobre odnose med takimi enakovrednimi socialističnimi državami in državami azijsko-afriškega področja, da kot »imperialistični plačanci« pomagamo intervencionističnim silam v Tibetu, hvalimo indijski »ekspansionizem« (ki se najbolj izraža v skrajno pomirljivem delovanju Nehruja), »zastrupljamo« kitajsko-indijske odnose. Ta dejavnost bi vendarle morala imeti nekak cilj, bi morala voditi k nečemu. Morala bi imeti nekak smisel. Kakšne neposredne ali posredne koristi naj bi nam prineslo vzdrževanje napetosti v Južni Aziji? Kakšne zlate ribice naj bi lovila Jugoslavija v tamkajšnjih skalnatih vodah? Zadržuje le ščepce zdravega razuma, pa da vsakdo, kdor želi biti objektivni, uvidi pravo težo teh »obtožb«.

Zato bi bilo za kitajsko vodstvo in tisk mnogo pametneje, če bi se odrekla svoji škodljivi taktiki »lovite tatu«, se poglabila v proučevanje bandunške deklaracije in njenih petih načel ter se jih naposled tudi držala, zakaj samo na ta način se jim ne bo treba bati vplivov vseh tistih, ki to deklaracijo resnično podpirajo in izjavljajo.

VIDA HREŠČAK

Islandski protest

Reykjavik, 6. maja (Reuters). Islandski parlament je včeraj sklenil, da bo protestiral pri britanski vladi, ker britanske vojne ladje kršijo suverenost islandskih teritorialnih voda. Resolucija parlamenta trdi, da so britanske vojne ladje plule ne samo v vodi, segajoči 12 milj od obale, marveč tudi v »oni 4 milje od obale, ki je bila leta 1952 določena kot meja teritorialnih voda«.

V GRŠKEM PRISTANIŠČU ZAKYNTHOS

Hotenje po enotnosti

Na oko brezpomemben dogodek je sprožil te dni v vrstah grških sindikatov razpravo o nekaterih zelo načelnih vprašanjih.

Povod za to razpravo so dali vozači atenskih trolejbusov. Med nedavnimi stavkami uslužbenec trolejbusnih družb, ki so zahtevali zvišanje mezd in ure delovnih dni, so bili nekateri drugi delovnih in materialnih vprašanj, so namreč vozniki avtobusov prevzeli vlogo stavkavnikov: delali so na avtobusih in kamionih, ki so med stavko okrepili promet in se zato stavka avtobusov ni poznala, oziroma ni imela začetnega učinka. Ko se je stavka končala, so se vozniki avtobusov vrnili na svoja delovna mesta. Sindikalne organizacije niso proti njim ničesar ukenile, ker je bilo tudi vodstvo sindikatov razdeljeno ob ocenjevanju obnašanja avtobusnih voznikov.

Znova pa se je začela razprava med sindikalnimi funkcionarji o stavkah, o solidarnosti delavcev iste stroke, o pomoči vodstva itd. Tej stari temi, tokrat njo deli novih argumentov, niti niso prišli do novih sklepov. Edino, kar je ta diskusija dala, je ugotovitev, da stavke ne uspejo.

Pred dvema letoma so proglasili splošno protestno stavko, ker delodajalci niso hoteli ustrežati zahtevam sindikalnih organizacij po zvišanju mezd in plač za 30 %. Toda tudi ta dolgo in skrbno pripravljena stavka ni uspela, ker več kot polovica sindikalnega članstva ni hotela v njej sodelovati.

Ta stavka je odkrila pravi položaj v vrstah sindikalnega vodstva. Delavcem je ob tej priložnosti postalo dokaj jasno, kako se njihova sindikalna vodstva brigajo za resnične interese delavcev in uslužbenec. Mnoge sindikalne federacije, ki združujejo delavce iste stroke, so namreč svojim članom svetovale, naj ne sodelujejo v stavki; priporočali so jim, naj čakajo, da se bodo končala večletna in vedno neuspešna zaključena pogajanja z delodajalci.

Med stavko so delodajalci zagrozili, da bodo odpustili vsi, ki bi se udeležili stavke. Mnogi delavci so klonili. Toliko prej, ker je bilo na tržišču delovne sile blizu 200 tisoč brezposelnih, ki bi brez razmišljanja in oklevanja prišli za vsako delo.

Največja sindikalna organizacija v državi je Generalna konfederacija dela (GSEE), ki je do nedavnega razcepa v sindikatih imela z federacijo, to je strokovnih organizacij in 48 delavskih centrov, ki zbirajo okrog sebe osnovne sindikalne organizacije v nekem večjem mestu. V Grčiji je skupaj 1800 osnovnih organizacij z 290 tisoč člani. Prišlo je četrtina delavcev aktivno dela v sindikatih.

Generalna konfederacija dela je dobila svojo fikciono moč med Metakassovo diktaturo, ko so ji dali nalogo, naj se bori proti Levim težnjam v delavskem gibanju. Generalna konfederacija je podprla organizacijo. Vsak delavec mora plačevati mesečno dve dramski članarine ne glede na to, ali je član sindikatov ali ne. Mimo tega ima Generalna konfederacija monopol, da zastopa delavce v organizacijah za socialno zavarovanje (IKA), da se v imenu delavcev pogaja pri sklepanju kolektivnih pogodb itd. Konfederacija je uveljavila podprto vseh povojnih vlad, vodstvo konfederacije pa se je orietralo izključno na sodelovanje z ameriškim sindikat. Stevilni voditelji teh sindikatov so postali — kot je pisal tujinski tisk — težko zelo bozati. Nekaterim sindikalnim voditeljem celo pripisujejo, da so preganjali napredne delavce. Tako sindikalno vodstvo seveda ni moglo pridobiti naklonjenosti delavcev, toliko bolj, ker se v glavnem sploh ni ukvarjalo z vprašanji, ki neposredno zanimajo delavce.

Postalo je očito, da prelošne vodstvo konfederacije ni moglo uresničiti želje delodajalcev in vseh tistih, ki so konfederacijo »nabavili« da se bori proti le-

vim elementom v sindikatih. V začetku 1957. leta so ustanovili novo generalno konfederacijo delavcev Grčije. Vodi jo bivši minister dela Gonis. Tudi ta nova sindikalna organizacija ni prišla mnogo dlje od stare. V njenem vodstvu se je pojavila nekaj kompromitiranih politikantov in sindikalistov; njihove parole proti korupciji, za boj proti vodstvu konfederacije, niso našle odmeva.

Demokratsko sindikalno gibanje (DSG), tretja vodilna skupina v sindikatih, je nastalo z združitvijo nekaj levičarskih sindikalnih organizacij. Kljub temu, da prvi dve sindikalni organizaciji na vse možne načine ovirata delo demokratskega sindikalnega gibanja, je le-to v štirih letih, odkar obstaja, utrdilo svoje osnovne organizacije in dobilo solidni položaj med delavci.

V zadnjem času se je pojavila še četrta sindikalna skupina, ki jo je osnoval solunski sindikalni delavec Teodoros. Le-ta propaga skrajne desničarske metode v delu sindikatov, očita svojim nasprotnikom, da sodelujejo s komunisti in kaže težnjo, da tudi po metodah popolnoma kopira ameriške sindikate.

Po podatkih Generalne konfederacije dela so realne plače delavcev padle v primerjavi s predvojnimi za 30 odstotkov. Po kalkulacijah konfederacije je 2700 drahem minimalna vsota, ki bi jo zadoščala za štiriclanško družino. Povprečni dohodek take družine pa znašajo okrog 1200 drahem. Pravijo, da s takim deficitom v družinskem

proračunu živijo okrog 60 % delavskih družin.

Tudi delovni pogoji so težki. Delodajalci pogosto izigravajo predpise o osemurnem delovnem času, predpise za letni dopust, o minimalnih plačah, o plačnem prekurnem delu itd. Tudi nesreče na delovnih mestih so zelo pogoste, ker ne spoštujejo predpisov o zaščiti dela.

Generalna konfederacija dela ni že tri leta ničesar storila za izboljšanje takega položaja. Ko je leta 1955 levičarska sindikalna demokratska organizacija začela odlično kampanjo za boljše delovne pogoje, se je zganila tudi konfederacija, toda svojo akcijo je izvajala preko vlade, in še ta akcija je bila zelo malna. Telega leta sta konfederacija in DSK skupaj zahtevali zvišanje delavskih mezd za 30 % in zvišanje plač nameštencev za 40 %. Obe sta tudi zahtevali, naj delodajalci prekurno delo plačajo 50 % več, delo ob nedeljah in praznikih pa dvojno.

Sele lanj je vlada privolila v to, da se povpišajo mezde za 10 %.

Delavci so svoje nezadovoljstvo do takih polovičnih ukrepov manifestirali z številnimi stavkami. Leta 1957 je bilo 169 stavk, v katerih je sodelovalo

okrog 130 tisoč delavcev. Leto pozneje je bilo 70 stavk z 90 tisoč udeleženci. Mimo tega so delavci na splošnih volitvah 1958 množično glasovali za Združeno demokratsko levico (EDA), ki je dobila največ glasov v vseh večjih mestih dežele. Enak primer se je ponovil tudi na nedavnih občinskih volitvah.

Za kratek čas, samo za eno leto, je grški sindikat uspešno ustanovil enotno organizacijo. Na XIII. kongresu, ki je bil lanj, so se stvari vrtnile na stari tir.

V zadnjem času si utira med delavci pot ideja o neodvisnih sindikatih, ki bi se orietrali predvsem na reševanje popolnoma delavskih vprašanj in bi pustili ob strani nekorištno borbo za »oblast« v sindikatih. Prav tako naj bi to sindikalno gibanje odstranilo škodljiv vpliv političnih strank, ki poznajo sindikate samo takrat, kadar iščejo svoje volivce. Za tako vrsto sindikatov se trenutno zavzema federacija rudarjev, ki je bila izključena iz Generalne konfederacije dela in nekateri voditelji federacije transportnih delavcev.

Enotni in neodvisni sindikat so vprašanje prihodnosti. Zato pa primer vozačev trolejbusov odkriva težaven položaj v sindikatih, položaj, ki ga izkorišča delodajalci.

DOPIS IZ NEW YORKA

»Kaj je narobe z nami?«

(Od stalnega dopisnika »Dela« in »Borbe«)

telj, usojena modernemu človeku.

Ker so se ZDA spremenile v veseli, ki vodi zahodni svetovni blok, so se izoblikovala takšna pravila političnega ravnanja, ki ne ustrezajo povsem takšni predstavi demokracije, kakršno razlagajo njeni zagovorniki. Skrb za narodno varnost in istovetnost blokovskih interesov z nacionalnim sta pripeljala do tega, da je v ZDA vedno bolj čutili pomanjkanje slehernega političnega upornišva. V politiki, ki je bila nekoč precej pisano poprišče, uspeva zdaj samo ena kultura. Ni naključje, da je vse težje razlikovati med programom demokratske in republikanske stranke, posebno kar zadeva zunanje politične odnose. Ni neopojljivo, da v ZDA ni nobene vplivnejše politične, sindikalne, družbene ali človekoljubne organizacije, ki bi zastopala »antiblokovske« zamisli.

Močan propagandni aparat v službi takšne politike pritiska na politične nazore vsakega posameznika. Ir vtičuje svoj pečat na podobi ameriškega državljanca, na njegovi miselnosti. I za »Newyork Times« i za »navadnega malega človeka« je povsem naravno, če piše in govori, da so »ZDA na celu svobodnega sveta«. Antikomunizem je postal najvišji in najsvežiji nauk, ki ga poučuje ne kot poseben predmet, pač pa kot ideološko podlago že v osnovni šoli. Kaže, da so postali Američani nestrpni in se jim zdi antikomunizem stališče ali celo zgolj nevtiralizem — v notranji politiki pa tudi socialno reformatorstvo — sumljivo in, kar je dejansko najhuje, protianarhistično.

Seveda vsi Američani in morje tudi ne večina niso tega mnenja, toda politično stanje se tako očituje. Pred odbor za podtalno dejavnost na primer se vedno prihajajo ljudje, ki so nekoč davno imeli nekakšne neposredne stike z ameriško KP. Včasih je bilo to pred več kot tridesetimi leti. Ti ljudje lahko odklonijo »sodelovanje« z odborom, sklicujoč se na ustavo ZDA, toda že »nesodelovanje« ostane kot neprijeten pečat na takšnih ljudeh. Ti ljudje ne pridejo pred sodišče in jih ne kaznujejo, ni pa dvoma, da je delovanje odbora nekakšen pritisk na svobodno izražanje političnih misli. Poglavna modrost praktičnega Američana je, da se politično izraža čim bolj v skladu s prevladujočimi političnimi pravili, če se že mora izražati. To ne velja samo za posameznike, ampak tudi za organizacije. Med Mikojanovim obiskom na primer, ki j. vzbudil upanje, da utegne pripeljati do novih izmenjav mnenja med zastopniki Vzhoda in Zahoda pri reševanju mednarodnih sporov, je največja sindikalna organizacija v ZDA — ALF-CIO bojkotirala ta obisk in kušala ob vsaki priložnosti to poudariti, ne zato, ker bi bili ameriški delavci proti zmanjšanju napetosti v svetu, ampak zato, da bi odvrnila od sebe sleherni sum, da je okužena z ameriškim političnim krivoverstvom.

Neka anketa, ki jo je izvedel pred kratkim, je pokazala, da 51 odstotkov ameriških državljanov sodi, da bi sedanji spor zaradi Berlina lahko pripeljal do vojne. Samo 18 odstotkov ljudi ne računa s to možnostjo, medtem ko 31 odstotkov Američanov nima določenega mnenja. Če naj verjamemo rezultatom te ankete, verjame na polovico Američanov v možnost ožne, toda samo 45,1 odstotka anketirancev je bilo natančno se-

znanjenih s položajem in vprašanjem. Podoben odnos vlada med tistimi, ki ne računajo na vojno (18 odstotkov), in tistimi, ki imajo zelo zmene pogleda na položaj in vedo, da gre za Sovjetsko zvezo (24,5 odstotkov), ter tistimi, ki nimajo pojma o vsej zadevi (30,4 odstotke). Statistika kažejo tendenco, da ameriški državljani prihajajo do političnih zaključkov nesorazmerno s poznavanjem problematike. Kar spet opozarja na izredno vlogo vzdušja, ki ga ustvarjata tisk in televizija.

Tudi drugi del ankete je zelo zanimiv. Na vprašanje, ali naj ZDA v primeru vojne uporabi atomsko bombo, je 54 odstotkov vprašanih odgovorilo pritrdilno, 23 odstotkov j. odgovorilo z »morda«, 22 odstotkov je nasprotovalo uporabi bombe, medtem ko samo 6 odstotkov ni imelo stališča. Razlog za uporabo atomske bombe so takole formulirali: Da bi se vojna naglo končala — 35 %, da bi se zavarovali pred atomskim napadom — 29 %, da bi zmagali — 27 %. Trinajst odstotkov anketirancev ni povedalo svojega mnenja.

Te statistike, ki so sicer netočne, kakor so netočne vse statistike, ki zadevajo politična gibanja, ne govorijo o tem, da se del ameriških državljanov zanaša na načelo sile in da ni preveč optimističen glede pogajanj z vzhodnim družabnikom. Občuten je tudi vpliv »atomske psihologije« torej vseh tistih čimteljev, ki prevladujejo nad politično filozofijo Amerike, njenim tiskom, radiom in televizijo, gre za politično podnebje, v katerem — kakor trdi tudi sodnik Douglas, ne poganja dosti čvele nankonformizma vsaj ne v tolikšni meri, kolikor bi ga lahko po formalni plati ameriških zakonov pričakovali.

Izjava italijanskega zunanjega ministra Pelle o atomskih oporiščih in sklep italijanske vlade, da na ozemlju Italije dovoli namestitve raketnih oporišč, sta izzvala velik odpor v italijanski javnosti. Radikalni tednik »Espresso« je v tej zvezi zastavil lordu Bertrandu Russellu, največjemu živečemu angleškemu filozofu, nekaj vprašanj, na katera je Russell odgovoril v sproščnem razgovoru.

Russell svari pred katastrofo

»Italijanski tisk se je zelo zanimal za vašo knjigo proti nuklearni vojni. Pred apokalipso. Nekateri vaše postavke smatrajo kot argumente, ki so veljavni tudi v kampanji proti namestitvi raketnih izstrelišč v Italiji. Kaj menite o tem?«

»Zadovoljen sem, da je vzbudila moja knjiga tak odmev,« je povzel Russell. »Vsako oporišče za rakete pomeni za prizadeževalce nevarnost več. Nekoč je pomenilo orožje varstvo pred vojno nevarnostjo, danes pa samo povečuje nevarnost za vojno. Zelo lepo je biti junak in umreti za določen ideal. Toda če vsi umrejo, tudi idealov ne bo več. Za katere bi lahko umirali. Neoborožene dežele bodo še najbolj varne.«

Angleškega filozofa so nato vprašali, kako naj bi se ravnala Italija, geografsko stisnjena med oba bloka in brez možnosti lastne obrambe.

»Najrazumnejše bi bilo, če bi se Italija, ali katerakoli druga dežela — je dejal Russell — odločila za popolno razorožitev.«

»Ali naj to pomeni — so vrtali naprej — naj bi Italijani vse orožje vrgli v morje?«

»Ne! Bilo bi sicer pametno, toda nihče ne pričakuje, da bodo ljudje ravnali razumno. Zato se naadam, da bodo ljudje vsaj pametnejši, kakor je videti. Italija pa bi morala v vsakem primeru storiti vse, kar je v njeni moči, da se mednarodna napetost zmanjša in da razgovori zamenjajo oboroževanje.«

Russellova glavna skrb je, ali bo človeštvo preživeło. Smatra namreč, da obstaja realna možnost, da človeški rod v splošnem atomskem spopadu izgine. Zato je do vrata angažiran v kampanji za atomsko razorožitev in organizira mednarodna srečanja znanstvenikov in vidnih osebnosti iz kulturnega življenja. Ta srečanja so znana pod pojmom »gibanje Pugwash«. Ime je dobilo po mestecu Pugwash v Novi Škotski, kjer so se 1957 srečali »protiatomeki« znanstveniki.

Russello so zato vprašali o prvi javni izjavi — o odgovoru vojni — iz leta 1955. Ki sta jo med številnimi Nobelovimi nagradenci podpisala tudi Russell in Einstein.

»V zvezi s tem — je dejal Russell — vam lahko povem kratko epizodo. V letalu, ki me je vozilo iz Rima, kjer je bil

kongres, v Pariz, kjer sem se udeležil nekakega drugega kongresa, nam je pilot sporočil, da je umrl Einstein. Ko sem prišel v Pariz, me je že čakalo Einsteinovo pismo z njegovim podpisom deklaracije o odgovoru vojni. To je bil zadnji Einsteinov akt pred smrtjo, kar me je močno ganilo.«

»In je imela ta deklaracija kakšen uspeh,« so hoteli vedeti dalje.

»Seveda! V Baslu je bil sklican mednarodni kongres za atomsko razorožitev. Kot se boste spomnili, ga je švicarska vlada v zadnjem trenutku prepovedala. Zakaj — sprašujete. Zato, ker so Švicarji — da prav Švicarji — začeli proizvajati svojo H bombo. Švicarska vlada zato ni želela v svoji deželi gibanja proti atomski oborožitvi, niti ni hotela, da bi Švicarji zvedeli, kakšne nevarnosti pomeni nuklearno orožje. Gostoljubnost nam je dala potem avstrijska vlada. Na Dunaju smo oktobra 1958 podpisali — udeleženci z Vzhoda in Zahoda ter iz nevtralnih držav — povelje.«

Bertrand Russell

membem dokument, toda samo »The Scotsman« je smatral za potrebno, da mu posveti svoj komentar.«

O stališčih vzhodnih in zahodnih znanstvenikov pa je povedal slavni filozof tole:

»Rekel bi, da se sovjetski znanstveniki prav tako prizadevajo preprečiti vojno kot njihovi zahodni kolegi. Zdi se mi, da so nekateri Sovjeti v tej smeri še bolj prizadevni kot nekateri Američani. Znanstveniki iz vzhodnih dežel se na zasedanjih in v privatnih pogovorih izražajo popolnoma svobodno, toda stvar se spremeni, ko je treba podpisati uradne dokumente.«

»Se pravi, beseda narobe, in že grozi Sibirija,« so mu vpadli v besedo.

»Nekako tako,« priklama Russell. »Toda ne pozabite, da je Oppenheimer doživel enako usodo. Vedite: atomski strokovnjak lahko napravi kariero samo če trobi v svet laži, ki jih želi njegova vlada slišati. Vsaka vlada ima svoje »udomačene« in »ukročene« atomiste.«

»Kaj pa mislite o medplanetarnih poletih,« se je glasilo zadnje vprašanje in Russell je nani odgovoril brez oklevanja: »Nič dobrega. Osvojitev vesolja je vojaški načrt. Človek hoče priti na Luno samo zato, ker je Luna, nepopolnoma letalonosilka.«

ZALOVANJE

Poljski tednik »Hlopsa droga« je objavil na celi strani reportažo o uboju bivšega jugoslovanskega kralja Aleksandra Karađorđevića 1934. leta. Reportaža navaja podrobnosti o atentatu in jo ilustrirata dve fotografiji o prihodu na marsejsko obalo in o atentatu samem. Omenjeni list CK »Združene poljske delavske stranke« prikazuje Aleksandra Karađorđevića kot naprednega borca za mir in mu v celem sestavku izraža močne simpatije. Poleg drugega piše tudi:

»Dvojni politični uboj v Marsellu je globoko pretresel svetovno javno mnenje. Tisk raznih držav je opozorjal na to, da so Dolfus, Aleksander in Barthou, katere so ubili v nekaj mesecih, predstavljali v Evropi sile, ki so bile zainteresirane za ohranitev miru in razvijanje mednarodnega sodelovanja. Njihova smrt je oslabilala antihitlerjevske sile v Evropi.«

In tako dalje...

Žilko Milič

GOSTOVANJE MAKEDONSKÉ OPERE V LJUBLJANI

Opera makedonskega Narodnega teatra iz Skoplja se je odpravila na daljše gostovanje po državi in je obiskala Beograd in Zagreb, prišla pa bo v začetku prihodnjega tedna tudi v Ljubljano. Komaj dvajset let stara muzikalna ustanova makedonskega naroda se je s tem odločila, da pokaže starejšim in umetniško že dovolj izrazito utemeljenim Operam naših narodov in njih občinstvu svojo

novemu odrskemu jeziku na skoraj docela nepreizkušenem gledališkem poprišču. Nič manj ni delo oviralo pomanjkanje kadrov in nešteto drugih ovir, nastajajočih pri pionirskem delu ustanavljanja take kulturne ustanove, ki jo pomeni v življenju vsakega naroda gledališče. Te ovire je mlado makedonsko gledališče že kaj kmalu začelo premagovati z doleteno denarnim podporo ljudske oblasti, s

sestavu makedonskega gledališča dajalo mogočno izpodbudo.

Tako se je zgodilo, da je Drama makedonskega gledališča že v sezoni 1946-47 moglo pokazati doseženo igralsko raven v Sofiji in Beogradu, že leta 1948 pa v raznih jugoslovanskih gledališčih in je prav tega leta gostovala prvič tudi v Ljubljani. Ne glede na velike težave, s katerimi se je gledališče v svoji razliki imelo boriti, je pred nekaj leti zmagoslavno praznovalo 10-letnico svojega obstoja. Pregled gledališke delavnosti Drame kaže, da se je gledališče z uspehom lotilo izvirnih makedonskih dram, del iz svetovne klasične s Shakespeareom in Molièrom na čelu, Nušičevih komedij iz srbske dramatike, medtem ko se je slovenski dramatik oddolžil z uprizoritvijo Cankarjeve drama »Kralj na Betanovci«.

Muzikalna nadarjenost makedonskega naroda je pripomogla, da mlado makedonsko gledališče ni ostalo na pol poti, ko je začelo z velikim zanosom prirejati dramske predstave. Komaj dve leti sta minili po prvi redni dramski predstavi osrednjega makedonskega gledališča in že so glasbeni ljubitelji v Skopju z Društvom muzikarjev na čelu poizkusili z uprizoritvijo prve operne predstave, Mascagnijevo opero »Cavalleria rusticana« so prvič peli 1947 v Skopju na ljubiteljski osnovi s pomočjo orkestra Radia Skoplja. Zanos makedonske mladine pri prvem poizkusu uprizoritve opere v makedonskem kulturnem središču je bil velik, toda kljub izdatnim denarnim žrtvam, ki jih je prispevala ljudska oblast, pač ne bi bilo mogoče ustanoviti v makedonskem Narodnem teatru še Opero, če bi ne bilo mogoče doseči pomoči ostalih republik. Ta pomoč je nanašala zlasti na pevce, dirigente, režiserje, godbenike in najrazličnejše drobne sodelavce, ki pripomorejo k nastanku in oblikovanju tako velikega in številnih, večkrat nevidnim delovnim rokami in umskim sodelovanjem prepletenega kolektivnega sodelovanja, kakor ga predstavlja v vsakem gledališču

dokončna postavitev klasične ali moderne opere.

Makedoncem se je to hitro posrečilo: vsake sezone so se začele vrstiti uprizoritve raznih opernih del, spremljalo jih je gledališko občinstvo v Skopju z vedno večjim zanimanjem, ki je brnilo njegov okus in dvigalo raven opernega muzikalnega dojemanja. Brž se je opernim uprizoritvam pridružil še balet, ki je kmalu začel predvajati samostojne nastope s postavljanimi modernimi baletno-muzikalnimi deli. Mladi makedonski skladatelj so spremljali delo Opero s prepričanjem svojih ustvarjalnih naporov, da so dobili glasbeno ustanovo, ki je namenjena tudi njim za javno predvajanje makedonskih glasbenih del: kaj kmalu se je rodila makedonska baletna glasba v kolektivnem delu z makedonskim baletom in že leta 1953 je Kiril Makedonski na besedilo Vanka Markovskega napisal prvo makedonsko opero »Gocce«. Prvo gostovanje mlade Opero 1952 v Beogradu je pospešilo razvoj in omogočilo v zadnjih sezonah priprave za sedanje daljše gostovanje v Ljubljani ne bo samo prikaz dosežanega dela makedonske Opero, temveč koristil medsebojnemu stikom med zastopniki slovenske in makedonske glasbe ter med obojema Operama. Že do zdaj so bili ti stiki živahni: Slovenska Opera je dvakrat gostovala v Skopju 1951 in 1957, nekdanji dirigent naše Opero Lovro Matičić je muzikalno pripravil rojstvo makedonske Opero in jo vodi več sezoni, pri prvi makedonski uprizoritvi Leoncavallove opere »Glumatič« je pevsko sodeloval Marij Simenc, medtem ko je režisersko postavil Hinko Leskovec. Ti stiki bi se še mogli poglobiti, kadar se bo makedonska Opera, ki je premagala prve težave in stanje orez vse operne tradicije z velikim delovnim zanosom ustvarjalnost, odločila, da sprejme v svoj repertoar to ali ono slovensko operno izvirno delo. Tak delovni in ustvarjalni stiki obojega in pospešujejo kulturno vzajemnost. Janko Traven

Miha Maleš: Zaziblje se kolo (Iz umetniške mape »Makedonija«)

DVAJAJSTI FILMSKI FESTIVAL V CANNESU

„Vlak brez voznega reda“ pred mednarodno tribuno

V Cannesu teče dvajseti filmski festival. Začeli so ga brez večjih ceremonij, prikazali najprej celovečerni umetniški film »Polikarp«, zaključili pa ga bodo 15. maja z znanim filmom Georga Stevensa »Dnevnik Ane Frank«.

Clani obeh razsodišč za dolge in kratke filme so izvolili za skupnega predsednika Marcela Acharda, ki je bil predsednik tudi lani, podpredsednika sta ameriški igralce Gene Kelly in režiser Philippe Agostini. V žiriji za dolge filme je tudi Carlo Ponti.

Napletanja o možnih nagradnih festivala, ki so vključila v ta krog Castellanijevo »Pekleno mesto«, ameriški film »Polnoč«, angleški »Prostor na vrhu« ter francoski »Štiri strelce«, pa se mehkiški film »Nazarin«, so se zdaj sprevrgla v ugibanja o različnih poteh moderne filma, za katere je znano, da so mu na festivalu namenili celo posebno razpravljalno temo. »Klasični film: dekadenci ali prepoved?«

Italijanski film »Polikarp« je dnevni tisk zabeležil ugodno, vendar ga od prvega dne ne omenjajo več, saj je medtem prišel na veliko filmsko platno canneskega festivala angleški film »Prostor na vrhu«, potlej še zanimiv češki film »Želja« in predvsem še film z Orsonom Wellesom »Prisiljenec«.

Češki film »Želja« Jirži Trnke je bil deležen prijaznega, toplega sprejema. Zdržuje štiri zgodbe. Osnovna poetična nit tega filma navezuje nasprotja med željami in uresničitvami s simboličnimi spremembami letnih časov.

Prvi vrh filmskega festivala v Cannesu je bil po italijanskem filmu o Polikarpu (ki je imel

raho komedijski prizvok) in po češkem filmu »Želja« angleški film »Prostor na vrhu«. Ta izrazito realistični film je zares presenetil. Ne le zaradi odlične igre Simone Signoret, temveč še zaradi fabule, ki je prepleta socialne, moralne, seksualne in estetske motive in se ni bala podreti trdnjav angleške tradicije: puritanizma in snobizma. Glavni junak, ki je vse svoje sil postavil v službo lastne opsesije: priti iz socialnih nižin mimo vseh težav in v vsakršni sredstvi do vrha, do visoke družbe, se stre, ko doživi pristno ljubezensko čustvo, vendar ga življenjske okoliščine poslej proti njegovi volji pripeljejo na

vrh družbene lestvice in oropajo ljubezni. Ta angleški film je bil za čudo ugodno sprejet že doma na Otoku, dobil je angleškega Oskarja in napovedujejo mu triumf nad »Mostom na reki Kwai«.

Orson Wells je v filmu »Prisiljenec« ustvaril lik advokata — zagovornika, ki že vse te dni blesti v avlavi velike kinodvorane. Orson Welles je vnovič osvojil Cannes. Ameriški film Richarda Fleischerja je v teh dneh poleg prej omenjenega angleškega stokrat omenjen kandidat za favorita. Njegova vsebina: konglomerat socioloških analiz, abstraktnega humanizma in juridičnih ekslibisov, razkritje psihe dveh izgubljenih mladostnikov, ki ubijata, da bi dokazala svoj prečiž družbi in svojo superiornost. Ne glede na osnovna izhodišča tega filma, ki jih moremo sprejemati z rezervno, je ta film Fleischerja in Orsona Wellsa veliko, izvrstno delo. Ob njem je popolnoma zbledel avstrijski film »Eva« in mladi Rommy Schneider ni prav nič pomagala, da je prišla na predavanje v spremljevalni matro Magde in moža Carla Tompsova.

Včeraj je bila na sporedni dnevi projekcija našega filma »Vlak brez voznega reda«. Ekipa z glavnimi igralci in režiserjem je že prispela v Cannes.

Med tem so odvrteli nekaj kratkih filmov. Zabeležil je francoski film »Zgodba o zlati ribici«, nekakšna drobna filmska basen, poetična miniaturna. Boljša je odrezal tudi kratki češki film »Tu metulji ne letijo«, naš kratki film »Otroci z melec« pa je ostal brez odmevov, saj mu ništa mogla koristiti umetno priljubljen humanizem in nenačrtna izpeljava.

Karikatura Veljka Bulajića, režiserja domačega filma »Vlak brez voznega reda«

Prosvetno življenje v Srbiji

kakršne koli strokovne predizobrazbe.

Zato se je začel poleg rednega šolskega sistema v mestih razvijati še sistem, ki ga imenujemo poškolsko splošno in strokovno izobraževanje odraslih. Sistem, ki se šele razvija, zajema del rednega šolskega učnega načrta in je prilagojen pogojem in možnostim zaposlenih ljudi. Sedaj že dela 33 osnovnih šol za splošno izobražbo delavcev z 1.272 učenci, 81 srednjih šol za splošno izobražbo odraslih z 5.609 učenci, 35 mojstrskih šol s 3.547 učenci in pa 12 večernih srednjih strokovnih šol, 4 večerne srednje ekonomske šole in 21 gospodarskih šol.

Pri kmečkih komunah, kjer načrt razvoja poljedelstva vsebuje obenem tudi konkretne programe izobraževanja poljedelskih delavcev in strokovnjakov, izstopa potreba po 50.000 novih kvalificiranih posredskih delavcih za posamezna specializirana dela, ki jih redni šolski sistem ne more zagotoviti. Razne oblike izvenšolske izobrazbe pa morajo poleg tega vplivati tudi na nadaljnje premagovanje zaostalih nazorov na vasi.

Iz teh stališč bodo za izdelavo perspektivnega programa za strokovno izobražbo odraslih pripravili razgovore in skupne dogovore z gospodarskimi organizacijami in komunimi.

V tej prvi etapi organiziranja sistema poškolskega izobraževanja odraslih so v Srbiji pokazale svojo koristno vlogo delovne in ljudske univerze. Sistematična strokovna izobrazba, ki se letos razvija na de-

lavskih univerzah, je zajela okrog 20.000 delavcev.

O živem zanimanju za knjigo tako v mestu kot na vasi govori podatek, da deluje danes v Srbiji 2.677 knjižnic z več kot tremi milijoni knjig v mestnih komunah, in 1.857 knjižnic z več kot poldrugim milijonom knjig v komunah na podeželju. Da bi knjigo še bolj približale bralcu, bodo večje knjižnice ustanovile potujoče knjižnice in prirejale popularne knjižne razstave.

Kot povsod, so se tudi v Srbiji izoblikovali kinematografi v najbolj popularno obliko zabave. V mestih deluje 347 stalnih kinematografov. Ti zberejo k svojim predstavam več kot 35 milijonov gledalcev na leto. Na podeželju pa obiskuje 203 kinematografe štiri in pol milijona gledalcev letno. Iz leta v leto pa raste vedno večje zanimanje za različne kulturno-umetniške prireditve. Krajne prireditve izpopolnjujejo različna gostovanja, ki jih prireja 20 poslovalnic.

V Srbiji deluje tudi 19 poklicnih gledališč. V sezoni 1956-57 so priredili 3.918 predstav, ki si jih je ogledalo 1.639.000 obiskovalcev. Poleg poklicnih gledališč je v Srbiji tudi 97 amaterskih ansamblov, ki zberejo v enem letu k svojim prireditvam okrog 400.000 gledalcev.

Ti podatki omogočajo v pogled v realno podobo kulturno-prosvetnega življenja Ljudske republike Srbije. Obenem dajejo orientacijo za prihodnje delo komun v drigovanju kulturnega standarda prebivalstva.

R. Radović

Miha Maleš: Dekle z Ohridskega jezera

umetniški dosežek in uspehe pri gledališki - muzikalni prizadevanj v prvem obdobju svojega obstoja.

Makedonsko gledališče je otrok revolucije, ki je omogočila makedonskemu narodu, prekajenemu v neštetih revolucionarnih podvigih borbe za svobodo, da je začel razvijati tudi svojo kulturno delavnost, temelječo na narodnih posebnostih mlade makedonske skupnosti. Ni še minila vojna, komaj da je bilo osvobodeno makedonsko ozemlje, že so maloštevilni makedonski igralci, zvečne kulturni spremljevalci borbe za narodno osvoboditev, v Skopju v pozni jeseni 1944 začeli z dramskimi predstavami. Ti nastopi v zaledju še trajajoče vojne so bili uvod za ustanovitve makedonskega Narodnega teatra v Skopju, ki je začelo z rednim poslovanjem kot prvo in osrednje makedonsko gledališče s sezono 1945-46.

Težave, ki so spremljale delo mladega gledališča, niso bile majhne, zlasti ker je bilo treba odprati pot makedonskemu kot

pomočjo kulturno že razvitejših narodov in državi ter z ranehim in potrpežljivim delom, ki je igralskemu in vodstvenemu

V KINU
NAM KAŽEJO

LADJA, KI JE UMRILA OD SRAMU

Angleški film »Ladja, ki je umrla od sramu« (Ealing studio, režiser Basil Dearden) je delo, grajeno z obvladanimi stilnimi prijemi pustolovsko-kriminalnega filma. Močne zunanje akcijske komponente filma bodo privlačile in zadovoljevale številne gledalce. Film vztraja v svojem stilu in ostaja dinamičen do konca, čeprav je bilo težko doseči to podobo z omejenim številom igralcev (le trije — štiri nosijo težo zapleta ter gradnjo posameznih prizorov) in z omejenim prizoriščem (večina filma se odigrava na manjši motorni ladji). Poleg te zunanje vrednosti pa gledalec ob tem filmu ne sme prezreti njegove globlje kvalitete, njegove pogumne tematike, ki je posegla v pereče probleme pojvne dobe.

»Težko je delati za tiste, za katere si se boril,« pravi v fil-

mu eden od glavnih igralcev.

»Ladja, ki je umrla od sramu« pripoveduje zgodbo o takih ljudeh, ki niso mogli, hoteli ali znali delati v mirnem času, v sicer še neurjenih razmerah, ki pa so že vodile v stari, vsakdanji življenjski (ir. Trije možje posadke bojne ladje 1087, ki je med vojno žela slavo in odlikovanja, so se v povojnih letih spet vrnili nanjo. Vrnili so se kot tihotapci in uporabljali znanje, ki so ga pridobili iz zvičajnih diverzantskih manevrov in skrito vojnjo čez Rokavski preliv, najprej za skromno tihotapljenje vina, cigaret in drugih »nedolžnih« artiklov, pozneje pa za vedno težja kriminalna dejanja — za tihotapljenje bankovcev, orožja in celo zločincev. Toda čutili so se izkoreninjeni, vedeli so, da ne delajo prav, in ko so se stroji na stari ladji ustavili, so

razumeli okvaro kot protest ladje, ki so jo osramotili.

Preprosta simbolika filma zraste na koncu v veliko katastrofo, ki jo je zahteval žanr filma. Psihološka drama moralnega problema pa je izpovedana dovolj jasno in pogumno, da je dala filmu večjo vrednost, kot je sicer imajo komercialno usmerjeni filmi z zunanjim pustolovskim poudarkom.

S.G.

ZBORNİK O TEHNICNI VZGOJI

Komisija za tehnično vzgojo pri Glavnem odboru Ljudske tehnike Slovenije je izdala prvi zbornik člankov in razprav pod naslovom »Vprašanja tehnične vzgoje«. V prispevkih so izražena prizadevanja, da bi tehnična vzgoja dobila ustrežno mesto v reformirani šoli in v celotnem vzgojnem procesu. Zbornik želi predvsem jasno odgovoriti na vprašanje, kaj je prava tehnična vzgoja in splošna tehnična izobrazba. Sistematičirati je treba dosežane izkušnje in znanje ter izdelati učne načrte, metodolna navodila, priročnike in učbenike, svetovati pri urejanju tehničnih delavnic itd. To je obsežno delovno področje, na katerem želi Ljudska tehnika kot družbena organizacija za tehnično vzgojo prispevati svoj delež k sodobni tehnični vzgoji v šoli.

Zbornik bo verjetno izhajal kot periodična publikacija, ki bo tudi v prihodnje priobčevala prispevke s področja tehnične vzgoje in o razvoju tehnike pri nas in v svetu. Postala bo lahko dober priročnik vsakemu učitelju in ne le učitelju tehničnega pouka pa tudi inštruktorjem in vodjem tehničnih krožkov, klubov, seminarjev in drugih oblik, predvsem pa mladim.

Posamezne prispevke so napisali Avgustin Lah, Janez Tomšič, Lojze Prvinšek, Drago Mehora, Inj. Jakica Accetto in Tone Ljubčić.

Miha Maleš: Mladenič iz Debra

V nove preskrbovalne centre - samopostrežbo

Izkušnje s sedanji preskrbovalnimi centri v občini Bežigrad so pokazale, da potrošnik ne potrebuje trgovine, ki je sodobna samo v opremljenosti, ampak si želi biti čim hitreje postrežen.

Na zadnji seji Sveta za Industrijo, trgovino in gostinstvo Oblo Ljubljana-Bežigrad so razpravljali predvsem o priporočilih OLO Ljubljana za projektiranje in gradnjo preskrbovalnih centrov. V občini Bežigrad delujejo dva preskrbovalna centra (na Titovi cesti in v Savskem naselju), ki pa sta že sedaj preobremenjena, kar vpliva zlasti na center v Savskem naselju. Le-ta doseže mesečni promet 15 milijonov dinarjev; njegove zmogljivosti ni mogoče povečati tudi z zaposlitvijo nove delovne sile, saj je že zdaj njegov promet skoraj 100% večji od predvidenega. Z ozirom na stalno naraščanje prebivalstva na področju posameznih terenov (Savsko naselje, Stožice, »Boris Kidrič«) ter na pomanjkljivo trgovsko mrežo, so na področju občine Bežigrad potrebni še vsaj trije preskrbovalni centri, ki pa naj bi zagotovili potrebam sodobne trgovine ne le v dekoraciji, temveč tudi v načinu poslovanja —

s samopostrežbo. Ker je večina življenjskih potrebščin (razen moke, sladkorja, soli in kisa), ki jih mora imeti vsak potrošnik, lahko dobimo v preskrbovalnih centrih, ki bi poslovali po načelu samopostrežbe. Pregled stanja v obstoječem centru v Savskem naselju je pokazal razne pomanjkljivosti. Tako, na primer, prostorji niso zadovoljivo kurjeni, električna napeljava je preizkušena zaradi vlage gnijejo lesene omare, mesnica ni ločena od ostalih oddelkov, upravni prostor je premajhen, skladišča za tržnice ni itd.

● Zato je svet sprejel sklep, naj zavod za stanovanjsko in gradnjo OLO Ljubljana skupaj z gradbenim podjetjem, ki je

center zgradilo, popravi sedanje pomanjkljivosti. ● Svet je bil mnenja, da so misli v priporočilu preveč načelne ter nimajo konkretnih elementov, po katerih naj bi se ravnala projektant in izvajalec del.

● Svet je predlagal, naj Trgovinska zbornica za okraj Ljubljana ustanovi poseben organ, ki bo proučil in izdelal konkretne teze za gradnjo preskrbovalnih centrov.

● Člani sveta so ugotovili, da bo treba konkretno proučiti, kako se da že zgrajene preskrbovalne centre vskladiti z novimi smernicami, kar naj bi storil novi organ Trgovinske zbornice. S. I.

Nove cene komunalnih uslug v Celju

Bežen pogled v dnevni red ločenih sej obeh zborov celjske občine ni obetel posebnih zanimivosti. Sestavljali so ga

predlogi svetov za gradnjo in komunalne zadeve, družbeni načrt in finance ter blagovni promet in tržnice. Pozornost je vzbudila na videz nepomembna, pa vendar že dobro znana dolžitev cen komunalnih uslug. Občinska zbornica se doslej še nista mogla zediniti za vskladitev vodarine med gospodinjstvi in industrijo. Po predpisih bi moralo biti razmerje med njimi 1:3, v Celju pa je bilo doslej 1:8, saj je plačevala industrija 80 din za kubik, gospodinjstva pa le 10 din. Dosedanja cena vode je veljala za gospodarski račun iz leta 1952, ko so bile delavske in službenke plače kakor tudi cene materiala znatno nižje. Zaradi spremenjenih okoliščin, se je občinski odbor odločil za spremembo cene vode, to je 27 din (gospodinjstva) in 81 din (industrija). Sole in ustanove ter obrt in promet bodo plačevali po novem 27, oziroma 50 za kubik. V vskladitvi cen bodo imele komunalne organizacije več sredstev za izvedbo nujnih rekonstrukcij del, saj je na primer vodovod že popolnoma obnemogel. T.

Sreda na ljubljanskem trgu

Ljubljanski mestni trg je bil včeraj srednje zaležen s sadjem in zelenjavo. Gospodinjstvom je bilo na razpolago dovolj solate, špinat, primanjlovala pa je surova masla. Na stojnicah prodajalcev družbenega sektorja so prodajali prvi letošnji krompir in čebulo. Ribarnica ob Tromostovju je imela napredaj linje po 200 din in siane sardije po 200 din za kg. Posojalnica podjetja »Riba« iz Izole je dobila ob pol desetih dopolne zalogo svežih skuš, sardelj in šnjurkov, ki so jih gospodinjstva težko pričakovale v dolgih vrstah. Zasebni prodajalci so pripeljali na trg precej glavnate solate po 120–140 din, berivke po 160 din, špinat po 100–120 din, krompirja po 15–20 din, radika po 100 din in jabolka po 50–60 din za kilogram. Kmetijske zadruge včeraj niso imele surovega masla, prodajale so različne vrste sirov, smetano po 300 din in skuto po 80–100 din za kilogram. Rastja farma Doloske je pripeljala na trg sveža jajca po 14 din, »Perutnina« iz Ptuja je prodajala sveža jajca po isti ceni. Prodajalci trgovskih podjetij pod arkadami so postavili naslednje cene: špinat 56 din, por 70 din, grah iz hladilnikov 140 din, glavna solata 110 din, krompir 18 din (novi 110 din), čebula 59 din (nova 50 din), različne vrste suhega fižola 70–110 din, jabolka 56 din, limone 295 din, pomaranče 250 din, rozine 530 din, orehova jedra 600 din, fige 170 din za kg in jajca 15 din za kos. S. I.

Gabrje pripravlja veliko slavo

Celjsko delavsko središče Gabrje bo 9. in 10. maja — torej že čez nekaj dni, z velikim slavnostnim počastilo 40. obletnico ustanovitve KPJ in SKOJ. Za Celje bo to največja slovesnost v tem mesecu, ki bo znova obudila spomine na revolucionarno delavsko gibanje v tem središču pred vojno.

Osnovna organizacija ZKS Gabrje je kot pobudnik in organizator pritegnila k sodelovanju številna kulturno umetniška in športna društva. Sporedni prireditve pove, da bo v soboto popoldne na igrišču NK OLIMP začetek mladinskega nogometnega turnirja. Pred vojno je športno društvo OLIMP združevalo večidel zavednega delavstva in mladine. Isti popoldan bo pri Tovarni IDRO večja gasilska vaja, nato pa pred Tovarno emalirane posode promenadni koncert godbe na pihala. V mraku bo iz Gaberja krenila povorka v mesto, kjer bodo položili vence pred centralni spomenik. Zvečer ob 20. uri bo v dvorani Doma »Partizan« Gabrje svečana akademija.

V nedeljo dopoldne bodo na slavnostni seji osnovne organizacije ZKS Gabrje podelili priznanje starim komunistom. Med

drugimi bosta prejela priznanje tudi tov. Franc Leskošek — Luka in Peter Stante — Skala. Sprejeli bodo tudi nekaj novih članov in razvijali prapor osnovne organizacije. Za nedeljsko popoldne je na sporedu še promenadni koncert godbe na pihala Ljudske milice iz Ljubljane ter nadaljevanje športnih tekem. K.

MNOŽIČNE PRIJAVE ZA MLADINSKE DELOVNE BRIGADE

Med tem, ko je sedma mladinska delovna brigada »Milana Majcna« pred dnevi odšla na gradnjo avtomobilske ceste Bratislava in enotnosti na odsek pri Negotinu, je že v teku priprava za organizacijo osme MDB Dolenske, ki bo odšla na gradnjo

avtomobilske ceste 14. junija. Imenovala se bo po narodnem heroju Janku Starhi. Za to brigado se je samo v Novem mestu prijavilo toliko srednješolske mladine, da lahko samo iz teh sestavimo brigado. Prijav pa je veliko tudi na ostaliholah v okraju. (r)

Odkritje spominske plošče pod Komno

V okviru proslav za 40-letnico KPJ so odkrili pod Komno v Podplanini pri Ljubnem ob Savinji spominsko ploščo na mestu, kjer je stala centralna celjska bolnica IV. operativne cone NOV.

Hmelj prodira v Dravsko dolino

V Dravski dolini so že pred časom gojili hmelj. Zaradi neurejenih cen pa se nasadi niso razširili in so z vojno povsem izginili. V zadnjih treh letih so spet začeli s hmeljevitimi nasadi. Doslej najpogostejši nasad je uredilo Kmetijsko gospodarstvo v Radvanju. Letos pa so začeli z urejanjem novega, modernega žičnega nasada tudi na poskusnem kompleksu med Bezeno in Rušami. V Rušah so bili že pred vojno nasadi hmelja, ki jih bodo skušali v naslednjih letih obnoviti. —vr

Za dobro nalogo voznika z letalom

Mariborski motorni in jadralni letalci so se že pesterili na letališče v Slivnici. V učilnici pa se pripravljajo začetniki v posebnem tečaju za jadralske in padalce na izpite, ki bodo sredi maja. Aero klub Zarko Majcen pripravlja za 21. maj — Dan letalstva, obsežen program, ki ga bo izvedel na slivniškem letališču. Za šest učencev, ki bodo najboljše napisali nalogo o letalstvu, bo na razpolago šest brezplačnih vstopnic za polet v višave.

Pohorci berejo »Vodovnika«

Po sto letih, kar je umrl pohorski ljudski pesnik Jurij Vodovnik iz Skomarja, je izšla knjiga njegovih pesmi, prvikrat zapisanih in tiskanih skupaj z njegovim življenjepisom. Knjigo je pripravil znani turistični in narodopisni publicist dr. Fran Mišič iz Maribora. S tem so Pohorci ob 100. obletnici smrti Jurija Vodovnika končno dobili v roke pesmi, ki so jih poprej samo prepevali in poslušali v pohorskih kmetijah in planinskih kočah. —vr

Požar v Arji vasi

Med neurjem okrog prvega maja je ognjena strela ponoči domala upepelila stanovanjsko hišo in gospodarsko poslopje last Jožeta Rantigaja v Arji vasi 32 — občina Zalec. Ker je bila polovica hiše lesena, se je ogenj z neverjetno naglico razširil. Skupaj z gospodarskim poslopjem je zgorel tudi ves inventar. F. K.

»Velika cesta« skozi bodečo žico...

V spomin na ilegalno delo, ki so ga komunisti, skorej in drugi aktivisti OF opravljali v času okupacije na Tržaški cesti, bodo v soboto 9. maja blizu bivše mitnice na Tržaški cesti odkrili spomenik.

Kmalu potem, ko je italijanska vojska tako neslavno zasedla Ljubljano, so obdali mesto z bodečo žico, prehode skozi žico na glavnih cestah pa močno zastražili s posebnimi bloki. Tudi Tržaška cesta je dobila na svojem koncu blizu nekdanje mitnice pri Lavriču, tak zaporni blok, ki so ga dan in noč stražili karabinjerji in fašisti.

Tržaška cesta je bila nekoč sestavni del »Cesarske« ceste, ki je povezovala od Dunaja do Trsta vrsto večjih krajev in mest in na kateri je bil vedno velik promet. V 18. in 19. stoletju so bili eni njenih največjih značilnosti kranjski »furnari«, s težkimi vozovi, imenovanimi »parizarji«. To cesto, ki vključuje tudi Tržaško cesto, so zato ljudje običajno imenovali manj prikrito prevažanje.

V času okupacije pa so komunisti, skorej in drugi aktivisti OF na Viču, Kozarjah, Vrhovcih, Brdu in drugod, napravili Tržaško cesto res za »veliko«. Med najvažnejšimi nalogami je bilo bolj ali manj prikrito prevažanje raznih potrebščin skozi fašistični zaporni blok na Tržaški cesti. Kajti treba je bilo oskrbovati narodnoosvobodilno vojsko na bližnjih terenih z raznimi živilskimi in tehničnimi potrebščinami, z obleko, perilom, sanitetnim materialom, orožjem, strelivom itd. Ilegalna tiskarna »Podmornica« na Brdu je potrebovala papir, ki so ji ga redno dobavljali iz Ljubljane skozi blok na Tržaški cesti.

Na razne načine so morali aktivisti podpirati tudi družine v dolomitskem okolišu, katerih očeti in sinovi so bili pri partizanih. Nadalje je narodnoosvobodilno gibanje terjalo redno pošiljanje oz. prenašanje »Slovenskega poročevalca« in drugega osvobodilnega tiska skozi zastraženi blok. In končno so morali aktivisti spraviti skozi blok tovarne, ki so iz Ljubljane odhajali k partizanom, čestokrat pa tudi ranjene partizane in ljubljansko bolnišnico.

Kako se je vse to delo odvijalo? Naj omenimo le nekaj primerov! Iz trgovskih skladišč pri Azmanu, Pirnatu in drugod, so nakladali na vozove na različne načine zbrano blago (živila, obleke, perilo, tobak, papir itd.) Takšno blago so včasih nalagali na vozove kar v navzočih karabinjerjev z izgovorom, da je blago namenjeno za dobroslobočno ali kam drugam. Papir za »Podmornico« na Brdu so prevažali skozi blok kot zavojni papir za trgovine v ljubljanski okolici. Baje je nekoč bala tiskarskega papirja padla z voza tik pred blokom. Tedaj so karabinjerji sami pomagali na voz, ne vedoč, kam je papir namenjen.

Mnogo težje je bilo z orožjem, strelivom in bombami, kar vse so prevažali najbolj prikrito skozi zaporni blok v gnoju na vozu ali na vozovih pokritih s travo, slamo, listjem ali deskami. Mnogo tehničnega in sanitetnega materiala pa so aktivisti prenesli skozi blok v nahrbtnikih. Odgovorno in tvegano je bilo ilegalno delo kurirjev, ki so prenašali skozi blok vojaško in drugo pomembnejšo pošto. Ena najvestnejših in najpogumnejših kurirjev je bila Mina Vrenč, rojena Založnik z Vrhovca, ki ji fašisti ves čas njenih kurirskih potov, kljub preiskavam, niso mogli priti do živca. Sprva je prenašala pošto skrito v zavitkih pralnega praška, kasneje pa v ročni torbici z dvojnim dnom. Ilegalno delo na tej cesti pa je terjalo tudi žrtve. Tako so n. pr. Antona Žirovnika iz Kozarij, pri katerem so

našli fašisti brošuro »Delo«, skrito med dvema deščicama, po dveh urah zasilševanja in mučenja ustrelili pred blokom.

Aktivisti obveščevalne službe so stalno opazovali in nadzirali odhajanje in prihajanje italijanskih čet ter praprtulj na blok in o vsem tem poročali svojim nadrejenim.

Naj ob koncu še omenimo, da je med mnogimi zaslužnimi aktivisti delovala na tem terenu tudi Malči Beličeva, ki je podlegla posledicam zverinskega mučenja v zaporih ter je bila po osvoboditvi proglašena za narodnega heroja.

V ptujski občini pripravljajo Teden mladosti. Mladinske organizacije v ptujski občini se živahno pripravljajo na proslavo Tedna mladosti. Že 9. maja prične športna tekmovalna med srednjimi šolami. Tekmovalje je razpisano v lahki atletiki, rokometu, odbojki in kolesarstvu. V čast Tedna mladosti bodo mladinski aktivisti tekmovali predvsem na področju razširitev mladinske organizacije, študiju zgodovine ZKJ in SKOJ, urejanju društvenih prostorov in igrišč ter pri izvedbi proslav Tedna mladosti. Posebej bodo mladinski aktivisti na podežju tekmovali v tem, kje bo mladina bolje sodelovala s kmetijsko zadruzo ter pri ustanavljanju aktivov mladih združnikov.

V Teden mladosti bo posvečena posebna pozornost proslavi Dneva valencev. Na ta dan bodo vajenci iz Ptuja in okolice priredili svečano akademijo.

Velika zadruga vrtinarija v Izoli

Kmetijska zadruga v Izoli, ki je organizirala že lepo številno združnikov v kooperaciji.

Zlata poroka v Dolenjskih Toplicah

J. Robida iz Sel pri Dol. Toplicah je praznoval s svojo ženo Uršulo zlato poroko. Pred 50. leti je pripeljal svojo zakonsko družbo iz Senca. V zakonu se jima je rodilo 6 otrok, od katerih sta dva umrla, hčerka je poročena v Straži, dva sta bila v partizanih, eden pa živi v Ameriki.

Med osvobodilno vojno je »vsa družina zvesto stala na strani partizanov in jim pomagala. Zlato poročencema želimo še mnogo srečnih in zadovoljnih let.

Rentgensko slikanje

Te dni so v Trbovljah začeli z množičnim rentgenskim slikanjem (fluografiranjem) prebivalstva. Odziv je zadovoljiv. — ne

Huda nesreča

Pri prvomajskem streljanju s petardami se je v Hrastniku hudoponesrečil rudniški strelni mojster A. I. V bolnici so mu morali amputirati desno roko.

cijsko sodelovanje, je začela zdaj urejati še razsežno vrtinarijo. Letos so uredili nad 3 ha vrtarske površine, kjer bodo na sodoben agrotehnični način gojili razne vrste zelenjave in sočivja. Ker so na tej razsežni vrtinariji poskrbeli tudi za namakalne naprave, se ni bati, da bi mogla suša dobiti rasti do živega. Tako lahko v vsakem primeru računajo na največji pridelek. Vrtinarijo, s katero bodo že letos mogli izdatneje zalagati izolski trg, bodo prihodnje leto še razširili, da bo v celoti obsegala 11 ha površine. (2)

Mokra vaja v Ljubljani

V soboto zvečer bodo gasilci vseh enot poklicne gasilske brigade v Ljubljani s sodelovanjem enot prostovoljnega gasilstva mesta Ljubljane, gorske reševalne službe in rešilne postaje izvedli vajo »Požar v veeblagovnici Tromostovje Ljubljana«. Vaja spada med redne vaje poklicne gasilske čete, z njo pa bodo proslavili tudi 15-letnico obstoja Državnega sekretariata za notranje zadeve FLRJ, z delom katerega je gasilska služba tesno povezana. S. I.

Peter Gessmann na poti v Indijo v koprskem pristanišču

To soboto je odrinil iz Trsta v svojem napol lesenem in napol platenem čolnu. V lupinici, dolgi nekaj več kot štiri metre in komaj dobrega pol metra široki. Za kosilo je že v Koprju.

In drobna lupinica zdaj veselo reže naše sinje valove. Nekje na jugu Dalmacije se bo potlej Peter Gessmann potegnil iz vode na suho. Odtod pa, tako pravi, čez Skoplje na Egejsko morje. Neznansko rad bi namreč obvesljal grško po turško obalo. Po suhem se potlej namerava prekobacati s svojo lupinico na zamah do reke Tigris, nato po njenih vodah do Perzijskega zaliva. Odtod pa ob oceanskih obalah do Indije.

V prvem večjem indijskem pristanišču nameravam končati svojo veslaško turneo. Stvari me potem nič ne skrbi. Se z dobro voljo in vever vkrava Peter Gessmann v svojo lupinico. »V indijskem pristanišču se bom stisnil na kako večjo ladjo. Prijel bom za vsako delo, da mi nihče ne bo mogel reči, da sem črni potnik in bi se hotel zastopni vrtni domov...«

Z nekaj krepkim zamah odrine potlej Peter Gessmann na pot proti Indiji. Franc Gerželj

tovaris

Majda Potokar v vlogi Kristine v legendi o dobrem kralju. Iz naslovne strani Tovariša.

Za bralce priroča 18. številka

naslednje sestavke:

»Konec vojne v dolini Reke«
Spomini na prvomajske dni pred štirinajstimi leti

»Svet in domovina preko mikrofona«
Slikovna reportaža z jubilejno oddajo »Spoznava mo svet in domovino«

»Adenauer — vodi li vladati?«
Odločilni preobrat v zahodnonemških zadevah

»Pot v osrčje zemlje vodi skozi MOHO«
Počasnje znamenitega znanstvenika dr. Andrija Mohorovičiča

»Kuhinja za sleherni denarnico«
83 let Ljudske kuhinje v Ljubljani

»Legenda o dobrem kralju«
Prizori s predstave Kralja Henrika V. v ljubljanski Drami — na naslovni strani Majda Potokar

IZBRANA VSEBINA ZA VSE IN VSAKOGAR NA 32 STRANEH V »TOVARISU«

V nedeljo bo začel izhajati naš drugi

podlistek

Tekme in slavje množic

Se nekaj dni nas loči od 10. maja, ko bo nepregledna množica mož in žena, deklet in mladeničev stopila na pot tovarstva, na pot in steze, po katerih je bila pred štirinajstimi leti prepletena bodeča žica, da bi varovala fašistično soldatesko pred narodnoosvobodilno vojsko. Toda okupator ni bil v Ljubljani nikdar in nikjer varren. Spomin na junaški odpor našega ljudstva v glavnem mestu in v vseh krajih naše domovine nam je svet. Zato se ni čuditi, da se je na spominsko tekmovalne, na pohod »Ob žici okupirane Ljubljane« prijavilo ogromno število pripadnikov družbenih organizacij.

Pri Stabu pohoda je vse v pripravljenosti. Čeprav je prvi rok za prijave že davno potekel, pa le še prihajajo neprestano — po telefonu, v brzojavkah in v pismih, od povsodi! Ta prirediteljeve namreč prerasla slovenski okvir. Pohod »Ob žici« je tekmovalne vseh jugoslovanskih narodov. Ta plemenita borba s kilometri, z nasprotnikom in s samim seboj, ki je živ spomenik pohodov naših partizanov, privlači vedno več ljudi.

NEKAJ O NEDELJSKEM SPOREDU

V nedeljo ob 6. uri se bo pri otvoritvi tekmovalnega zbrala na Trgu republike več kot 4500 udeležencev ali drugače — več kot 900 ekip. Toda med njimi ne bo petih pionirjev iz osemletke z Vrhovcev, ki so se tudi prijavili, čeprav najstarejši nimajo več kot 12 let, za nastop pa je zaradi velikih naporov predpisana starost 17 let.

Mnogo je želja, mnogo upanja. To bo pohod nesebične medsebojne pomoči, velikih naporov, pa tudi razočaranj. Toda slednja bodo sploh neobavljivi, da so tudi zadnji bili živa priča — udeleženci v tej vsejugosl. manifestaciji.

Spomin na vse znane in neznanе heroje, ki so svoja življenja pustili med žicami, napeljanimi okoli Ljubljane, je še vedno živ. Ob pohodu se bodo Ljubljančani oddolžili njihovega spomina tudi z odkritjem dveh spomenikov.

Obelisk na Celovški cesti, ki ga bo v soboto ob 17. uri odkril narodni heroj tovarš Pepe Stadler je delo akademskega kiparja Boža Pengova, arhitek-

tonska pa ga je opremil arhitekt Vlasto Kopač.

Ob 18. uri bodo pri mitnici na Viču odkrili podoben spomenik. Le-ta je delo akademskega kiparja Marjana Keržiča, ki ga je prav tako opremil arhitekt Kopač. Spomenik bo odkril član centralnega komiteja tovarš Mitja Ribičič.

V nedeljo 10. maja bodo godbe na pihal ob 5. uri igrale budnice po mestnih ulicah. Na sedmih krajih našega mesta bodo enote JLA s topovskimi streli naznanile velik dan. Ob 6.

uri bodo na Trgu revolucije naznanile slovesni otvoritev pohoda fanfare. Godba JLA in Akademski pevski zbor »Toneta Tomšiča« bosta zaigrala in zapela internacionalo, po pozdravnem nagovoru pa bodo tekmovalci odšli na start v Tolstojev ulico. Na startnem mestu pa bodo presenetili udeležence člani Letalske zveze, ko bodo svoje tekmovalce s padali spustili na začetek tekmovalne proge. Zvečer ob 18. se bodo tekmovalci zopet zbrali na Trgu revolucije, kjer jim bodo slovesno izročili nagrade.

ORGANIZACIJA DO PODROBNOSTI

Dolga je pot do cilja. Mnogi bodo ogledne, postali žejni. Zanje bo preskrbljeno, saj bodo vzdolj vse poti razpostavljene okrepčevalnice.

Nekateri bodo omagali. Zanje bodo poskrbele sanitetne ekipe, ki jih bodo organizirali sanitetna služba JLA, Rdeči križ in zdravstveni center Ljubljana Center.

Vse naše ljudstvo bo sodelovalo v tem pohodu. Nekateri se bodo izkazali s prehojenimi kilometri, drugi pri organizaciji, tretji pa bodo vzpodbujali tekmovalce, da bodo vztrajali do konca. To bodo velike tekme in močno slavje hkrati!

VELIK NOGOMETNI DOGODEK V LONDONU

Anglija : Italija 2:2 (2:0)

Na wembleyskem stadionu v Londonu je bila včeraj popoldne pred več kot 100.000 gledalci — med njimi je bilo tudi nekaj tisoč Italijanov, ki so se nalašč za to pripeljali v angleško prestolnico — odigrana mednarodna nogometna tekma med Italijo in Anglijo. Italijani so se za to tekmo vestno pripravljali in so z doseženim izidom 2:2, pa čeprav so do odmoru Angleži že vodili 2:0, nadvse zadovoljni.

O poteku samem bi bilo reči na kratko, da so bili v prvih 45 minutah domači v vidni premoči, kar je privedlo tudi do številnih uspehov z dvema goloma Charltona in Bradava. Po odmoru so se gostje zelo popravili in nazadnje nadomestili doseženo prednost Angležev s golom popravilni Brighentia in Mariani. Vsekakor je imela italijanska enajsterica malo boljše sopo tudi zaradi tega, ker je imela proti sebi enega močnejšega manj, ker je poškodovani Flowers zapustil kmalu po repitri igralne in se potem ni več vrnil.

Novo po tujem

Abilen (ZDA) — Na velikem atletskem tekmovanju je ameriški sprinter Woodhouse izenačil svetovni rekord v teku na 100 yardov s časom 9,3. To je devet let tekač nanajkrajši progli s tem rekordnim časom.

S IV. ETAPE KOLESARSKÉ DIRKE BERLIN-PRAGA-VARŠAVA

Italijani imajo prvo besedo

V torek so vozači mednarodne kolesarske dirke Berlin-Praga-Varšava opravili vožnjo četrte etape v dveh poletih, na sicer od Leipziga do Halleja (40 km) na kronometru, nato pa od Halleja do Karlmarxstadta (143 km) v hitrostni dirki s skupnim startom.

Ta dan dirke je potekel v znamenitu zagrebenju boja med italijanskimi, sovjetskimi, nemškimi in belgijskimi kolesarji za osvojitve prvega mesta med posamezniki in ekipami, ki se je končal z zasluženjo zmago italijanske vojske v obeh poletih. Jugoslovanski dirkači so — kakor že v prejšnjih etapah — vozili povprečno, vsekakor slabše kakor bi bili lahko. Najboljši med njimi je bil Zirovnik, čeprav se ni pojejal pri moči zaradi poškodb prejšnjega dneva. Po tej etapi ali 622 prevoženih kilometrih bodo imeli zdaj dirkači od odmora. Ta počitek bo še prav posebno koristil našim udeležencem, ki imajo poslej nove možnosti, da popravijo do konca dirke vsaj ekipni plasman.

V celotni četrti etapi (183 km) je zmagal Italijan Venturini s časom 4:43,55 pred Nizozemcem Galdermanom (4:45,04) in Nemcem Schurom (4:45,04). V generalnem plasmaju posameznikov so se prva tri mesta delili Italijan Venturini, Zirovnik in Nizozemec Galderman. V skupnem zmagovalcem Venturinijem pred Belgijcem Van der Vekenom in Nizozemcem Galdermanom.

Jugoslovanski vozači so v prvi

poletni etapi dosegli tele podrobnosti: Zirovnik 1:02,32, 60. Petrovič 1:02,51, 63. Sebenik 1:02,56, 83. Vukojevič, 88. Levatič in 92. Zidan. V drugi poletni etapi pa je skupina Jugoslovancev Petrovič, Levatič, Zirovnik in Sebenik prišla na cilj 1. min. in 6. sek. iz za zmagovalca Italijana Rampaja. Zidan in Vukojevič sta zaostala za več kot 20 minut. Posamežno so se plasirali vsi štirje na 13. mesto med 87 drugimi vozači.

V generalnem plasmaju so Jugoslovanci razporejeni takole: 49. Zirovnik, 52. Petrovič, 53. Sebenik, 72. Levatič, 83. Vukojevič in 96. Zidan. Po ekipah je jugoslovanska ekipa ta čas na 15. mestu pred Finsko, Švico in Luksemburgom.

Sporočamo žalostno vest, da je po kratki in mučni bolezni umrl naš oče, stari oče

Tit Koprivnik

posestnik

Pogreb dragega pokojnika bo v petek, 8. maja ob 16. uri na farno pokopališče v Domžalah.

Zalujoči: hči Sonja poroč. Kuralt, sin Drago in ostalo sorodstvo.

Domžale, Kranj, 6. maja 1959.

Umrla je draga teta in svakinja

Terezija Pernuš roj. Vovk

Pokopali jo bomo v petek, 8. maja 1959 ob 16. uri na pokopališču v Lescah.

Zalujoče družine: Vovk, Pernuš, Preželj, Srakar.

Lesce, 6. maja 1959.

PO I. KOLU ZA DAVISOV POKAL

Vsi favoriti so zmagali

Kakor je bilo pričakovati, je ostalo prvo kolo letošnjega tekmovalnega teniškega turnirja za Daviso pokal brez presenečenj. V evropski coni, ki so jo letos razširili na 28 udeležencev, so vsi favoriti zlahka opravili s svojimi tekmi. Seveda pa to še ne pomeni, da je evropski tenis v sezoni 1959 kvalitativno kaj napredoval. Nasprotno — prva bilanca ni mnogo obetavna, saj so gostje v tej coni (Brazilija, Čile, Kolumbija, Južna Afrika, Novi Zeland) za zdaj ostali nepremagani.

Izmed posameznih rezultatov je pravzaprav najbolj odjeknil oni iz Berlina: Brazilci kljub mešan sestavi (brez Viere) Nemcem niso prepustili nobene točke. Obe evropski teniški velesili zadnjih predvojnih let (Nemčija in Jugoslavija) torej še zmeraj nista prebrodili krize. Posebno nevpodobno je to za Nemce, ki zadnja leta vladajo mnogo denarja in truda v vzgojo mladega teniškega rodu.

V drugem kolu tekmovalja v evropski coni pa bo na sporedu tudi še nekaj bolj izenačenih dvo-

bojev. V središču pozornosti bo nedvomno tekma med Danci in Francozi. Zmagovalca tega srečanja bo treba skupno z Angleži, Švedi, Italijani in Španci šteti med najresnejše favorite letošnjega evropskega tekmovalja.

Eden največjih danes živih evropskih teniških velemojstrov David Bronstein je v zadnjem času sestavljal nekaj prav mišnih šahovskih problemov in študijskih pred zadnjo olimpiado v Münchnu je dal šahistom po svoji premislitvi in življenjski potli na šahovnici, ki je pred vami z nalogo: kako belj na potezi doseže remi? Poskušajte nati po zaviti stezicih pravo pot! Rešitev bomo objavili v našem listu čez dva dni.

Eden največjih danes živih evropskih teniških velemojstrov David Bronstein je v zadnjem času sestavljal nekaj prav mišnih šahovskih problemov in študijskih pred zadnjo olimpiado v Münchnu je dal šahistom po svoji premislitvi in življenjski potli na šahovnici, ki je pred vami z nalogo: kako belj na potezi doseže remi? Poskušajte nati po zaviti stezicih pravo pot! Rešitev bomo objavili v našem listu čez dva dni.

MALI OGLASI

NATAKARICO, kvalificirano, polkvalificirano, sprejme goste »Pri Mraku«, Ljubljana, Rimska 4. Nastop po možnosti takoj. 336-1

KURIRJA z lastnim dvokolesom zaposlujemo honorarno 4 do 5 ur dnevno. Projektni biro »Gradis«, Ljubljana, Bohoričeva 28. 292-1

PRODAJALCE ALI PRODAJALKE za prodajo pišč in slaščic pri točini mizi išče gost. podjetje Figovec, Ljubljana, Interesenti naj se zgledajo v pisarni gost. podjetja Figovec med 2. in 12. uro. 382-1

FRIZERJA išče službo. Ponudbe pod »Nastop takoj« v ogl. odd. 388-2

FRIZERKO sprejemamo takoj. — Stanovanje preskrbljeno. Šalon, Gornji trg 19. Ljubljana. 389-1

DEKLE s srednješolsko izobrazbo išče službo, kakršnokoli delo v pisarni. Ponudbe pod »Kadar koli« pridna v ogl. odd. 389-1

KINOOPERATER išče zaposlitev kjerkoli v Sloveniji, vešč manjših popravil. Brevec, Krakovski nasip 2 b. 360-1

GOSPODINSKO POMOČNICO — sprejem. Stanovanje preskrbljeno. Ljubljana, c. 20. 354-1

4-URNO ZAPOLNITEV za snatilo ko popoldne iščem. Ponudbe v ogl. odd. pod »Pridna«. 290-1

POSREDAVALNICA za mleko Alfa-Laval soli in Milena 100 l. novejše, malo rabljena, nujno prodam. Karl Horvat, Lenart v Slov. gorah. P 16-4

NOVO žensko kolo, nemško, in rabljeno moško prodam. Ogled: Poljanska 31, mehanična delavnica. 353-4

NOV ELEKTRIČNI STEDILNIK. Tobi poceni prodam. Lorbec, Fabianjeva 13. Savsko naselje. 357-4

FIAT 1100, dobro ohranjen, prodam. Prijatelj Ant. Obriska 19. 328-4

VALJČNI STOL, dvostavni, kombiniran (glad in šrot), dolžina valjev 60–80 cm, novejši tip, kupi: Kovarčič, min. Novo mesto. P 17-5

ENOSTANOVANSKO HIŠO v okolici Sečovelj do Portoroža kupim. Plačam takoj. Vajdič Jože, Vel. Trn 16, pošta Videm-Krško. P 20-7

STUDENTKA išče sobo v mestu. Plača dobro. Ponudbe pod »Draža« v ogl. odd. 319-9

FRIZERKO, dobro moč in brivica išče Primc, pasaja Nebotičnika. 365-1

ODLIČNO OHRANJEN Fiat 500, novejšega tipa, prodam. Ponudbe pod »Topolino« v ogl. odd. 390-9

OTROKA od 2 let naprej sprejemam v varstvo dopolnilno. Ponudbe pod »Cojzova cesta« v ogl. odd. 412-11

VISOKO NAGRADO dam za zamenjavo dvosobnega parkirnega stanovanja — strogi center — za dvosobno komfortno — center. Ponudbe pod »Razgled« v ogl. odd. 339-9

STUDENT išče sobo v mestu. Plača dobro. Ponudbe pod »Eve« v ogl. odd. 318-9

V NEDELJO sem izgubila denarnico z denarjem in dokumenti. Najditejša prosim, naj vrne na naslov v izkaznici 361-10

FAKTURISTKO z znanjem strojepisja sprejme Trgovsko podjetje Kolonialne. Nastop službe lahko takoj. Ponudbe pošljite na upravo trg. podjetja Kolonialne. Sentvid 20. 362-1

PRIVATNA OBRAT išče civilsko pomočnico za šivanje konfekcije. Nastop službe takoj. Petovič, Podlamskega 13. 379-1

ZANESLJIVO OSEBO za gospodinjstva dela dopolnilno sprejme trčianska družina. Pogoji ugodni — lahko tudi stanovanje. — Naslov v ogl. odd. 380-1

GOSPODINSKO POMOČNICO (upokojenko) k dvema otrokoma sprejemamo takoj. — Zigon, Martina Krpana, blok V-I. Ivo stopnišče. 345-1

MOTOR Puch-Tomos 175, prodam. Vprašajte v trgovini: Prešernova 10. 378-4

MODRO OBLEKO za dečka od 7–9 let starosti prodam. Humer, Tržaška c. 20. 356-1

VEČJO SOBO takoj kupim. Ponudbe pod »Gotovina« v ogl. odd. 417-7

SOBO s souporabo kuhinje v centru zamenjam. Ponudbe pod »Takoj« v ogl. odd. 390-9

ZA SKROMNO SOBO pomagam dopolnilno. Vajena sem kmečkih del. Ponudbe v ogl. odd. pod »Nujno«. 363-9

KLAVIR — dunajske mehanike, prodam. Naslov v ogl. odd. 402-4

OPEL Kadet, s 43.000 km, po generalni registraciji za leto 1959, prodam. Naslov v ogl. odd. 384-4

KLAVIR, dunajske firme »Kneirer«, prodam za 95.000 din. Kajfež, Tržaška c. 12-II. 392-4

NYLON dežne moške in ženske plašče po ugodnih cenah dobite Perot. Trst via Ginnastica 22. K 4

SOSTANOVALKO, starejšo za 3-tedensko pomoč v gospodinjstvu, sprejemam. Pogoji: poštena in snažna. Naslov v ogl. odd. 389-9

PRAZNO SOBO iščem. Za uslugo pomagam v prostem času ali plačam. Ponudbe pod »Boete za dovolj« v ogl. odd. 383-9

LESENO BARAKO, uporabno za stanovanje s pečev, 10x8, kupi takoj. Kmetijsko poselstvo »Zadobrova«, p. Ljubljana-Polje. Ponudbe sporočite pismeno ali telefonično gornjemu naslovu. 364-7

ZA STANOVANJE in hrano pomagam v gospodinjstvu. Zavežena okolica Rakovnika. Naslov pustite pri vratarju tovarne »Angora«, Emonska. 383-9

POSODILO 3000 din. iščem. Nudim visoke obresti. — Ponudbe pod »Garancija« v ogl. odd. 387-11

VISOKOKVALIFICIRANO frizersko pomočnico sprejemam takoj. Just Perat, Nova Gorica, Blok št. 6. 419-1

SOBO IN HRANO nudim starejši ženski ali upokojenki za dopolnilno pomoč. Naslov v ogl. odd. 318-9

PREKLICUJEM očitke proti Intihar Francu, Zernovnica 14, ki sem jih izrekel 8. aprila 1959. — Stritof Stanko. Bločice 11. 420-11

KOMFORTNO garsonjero v strogem centru v III. nadstropju zamenjam za enosobno stanovanje s kopalinco in prtišču ali I. nadstropju tud; izven centra. Ponudbe pošljite v ogl. odd. 370-9

SIVILJA srednjih let išče prazno sobo s posebnim vzhodom. Nudi posojilo. Gre za sestanovalek k stari ženi. Ponudbe pod »Nagrada za zamenjavo«. 213-9

KOMBINIRAN italijanski otroški voziček kupim. Ponudbe v ogl. odd. pod »Ohranjen«. 401-5

KVALIFICIRANEGA strugarja in strojnega ključavničarja sprejemamo takoj v službo Tovarna kovinske galanterije, Ljubljana, Mariborska 4. S stanovanjem razpolagamo. K 179-1

ZENSKO za pomoč v gospodinjstvu iščem. Oskrba vsa v hiši. Naslov v ogl. odd. 336-1

POSESTVO, manjše, v bližini Tomaja pri Ormožu, z gospodarskimi poslopi, sadovnjakom in vinogradom ugodno prodam. — Kranjc, Kajuhova 1, Kranj. P 1

NEMSKO KORESPONDENCO ali prevajanje — honorarno popoldne ali na dom prevzajem. Pomoči dostavite v ogl. odd. pod »Izobraževanje«. 418-2

RUMI, 125 cm — 53, prodam. — Ogled od 8. do 18 ure Smartinska 3, dvorišče. 414-4

OPEL Olympia, odlično ohranjen, prodam. Naslov v ogl. odd. 411-4

SMUCI Kastele 215 cm, rabljeni, ugodno naprodaj. Guček, Ljubljana, Herbersteinova 17. 406-4

NATAKARICO sprejemamo takoj ali po dogovoru. Gostilna »Pri Gostelju«, Ljubljana, Vodnikova c. 240. Stanovanje in hrana v hiši. 324-1

ZIDAN STEDILNIK, desni, globok otroški voziček, oboje dobro ohranjeno, naprodaj. Vadem Gerbičeva ul. 20a. 389-4

NASEL se je glušnik za izpušni cev T. M. Z. Dobi se pri Obliak, Poljanska c. 27 od 8 do 12 ure. 366-10

KMETIJSKA ZADRUGA v Doljem Logatcu sprejme v službo kmetijsko tehniko s 5-letno prakso. 403-1

MIZARSKO MIZO, manjšo, dobro ohranjeno in nekaj orodja, kupi Trg. podl. Tobak, Ljubljana, Lj. kozarjeva 5. 415-3

GOSTILNISKI INVENTAR, steklenino in kuhinjsko posodo — kupim. Ponudbe pod »Ohranjen« v ogl. odd. 393-5

ELEKTROINSTALATERJE in valence sprejemam takoj. Elektroinstalaterstvo, Linhartova 4 — dvorišče. 406-3

V globoki žalosti naznanjamo, da nas je po mučni bolezni za vedno zapustil naš srčno ljubljeni mož, stric in svak

JOSIP ŠUBERT

tehn. obratovodja v pokojju

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v petek, 8. maja ob 16.30 iz Nikolajevje mrliške vežice na Zalah.

Zalujoči: žena Jožica, nečakinja Ruža Stelzer in Blaža prof. Kolar z družinama, ter ostalo sorodstvo.

Ljubljana, Praga, 6. maja 1959.

Sporočamo žalostno vest, da nas je nenadoma zapustila priljubljena sodelavka našega kolektiva

SONJA ŽELEZNIK

Na njeno zadnjo pot jo bomo spremili dne 7. maja ob 17. uri iz mrliške vežice na Zalah, Ljubljana.

Kamnik, 6. maja 1959.

Uprava Vajenskega doma
Mekinjke-Kamnik

Nenadoma nas je zapustil naš ljubi mož, očka in sin

Marijan Verbajs

pom. upravnika Centralne šolske poliklinike

Na zadnjo pot ga bomo spremili v četrtek, 7. maja ob 15.30 iz Frančiškove mrliške vežice na Zalah.

Zalujoči: žena Hela, sin Miha, hčerka Marijanca, oče Franc in ostalo sorodstvo.

Zalujoči.

NENADOMA JE UMRL NAS SODELAVEC

MARIJAN VERBAJS

POMOČNIK UPRAVNIKA

NA NJEGOVI ZADNJI POTI GA BOMO SPREMILI V ČETRTEK, DNE 7. MAJA 1959 OB 15.30 Z ZAL.

DOBREGA TOVARISA IN PRIJATELJA BOMO OHRANILI V TRAJNEM SPOMINU.

LJUBLJANA, 6. MAJA 1959.

UPRAVA IN SINDIKALNA PODRUŽNICA
CENTRALNE ŠOLSKE POLIKLINIKE

Pogovor teče pod vodo

● Ce stojite v pošni čakalnici za medkrajevne telefonske pogovore, lahko slišite tudi tole: »N. N., kabina 4, kliče New York.« Vedite, da je z New Yorkom že upostavljena telefonska zveza in da bodo besede kmalu tekle v obe smeri. Te zveze omogoča sodobna tehnika. Nad 80 let je minilo, odkar je izumitelj telefona Graham Bell telefoniral svojemu pomočniku v sosednji sobi. Do naših dni je tehnika premagala številne ovire na tem področju, nastal pa je tudi problem, ki še vedno ni dokončno rešen. Kako zagotoviti istočasni pogovor tisočev in milijonov ljudi?

Kdor bi hotel urediti to vprašanje s telefonskim napeljavami, ki bi povezovale vsakogar z vsakomur, bi imel težavno delo, zakaj samo za sto telefonskih naročnikov bi bilo potrebnih nad 5000 linij. Edina rešitev je bila v naslednjem: naročnike na določenem področju povezati z ustreznim mestom, kjer skrbijo za zveze. Tako je nastala telefonska centrala. Inženirji so izpopolnjevali telefonske aparate, hkrati pa izboljševali tudi konstrukcije telefonskih central.

Vsako ve, da se delijo telefonske centrale na ročne in avtomatične. Pri prvih upostavlja zvezo telefonista, število istočasnih zvez pa je omejeno. Če so vse zasedene, morajo nadaljnji naročniki čakati, dokler eden izmed prejšnjih ne zaključi pogovora.

Po svetu imajo vrsto sistemov avtomatične telefonije, najbolj znan med njimi pa je Siemensov sistem na obrobo. Med najmodernejše sodi koordinatni sistem švedskega podjetja Ericsson, od katerega si tudi največ obetajo. Pri nas je najbolj razširjen omenjeni nemški sistem.

Avtomatična telefonska centrala lahko zajema mesto ali več mest skupaj, v drugem primeru imamo tako imenovano mrežno skupino, ki je lahko razpredna po vsej državi, kot na primer v Švici, kjer lahko vsakdo iz stanovanja ali iz urada sam upostavi zvezo s katerim koli telefonskim naročnikom.

Vzporedno so reševali tudi problem, kako premagati velike razdalje. Sprva so telefonirali le nekaj sto ali tisoč metrov daleč, več deset kilometrov dolge telefonske napeljave pa

gati brez ojačevalnih naprav. Ojačevalci so v kablu, vendar je njihova velikost tako prilagojena, da širina kabla na tistem mestu ne presega pet centimetrov. Na vsej omenjeni razdalji je 51 takih ojačevalcev, kabel pa ima zmogljivost 35 kratnih pogovorov. Za konstrukcijo kablov, v katere je vgrajenih 300 elektronskih cevij in nad 6 tisoč drugih sestavnih delov, so organizirali posebno tovarno, v kateri je delo glede natančnosti podobno onemu v kirurški dvorani. Ta trditveni pretrpani, če upoštevamo, da bi kabel moral delovati brez okvar vsaj dvajset let.

V novem času je dobila telefonska tehnika tako imenovane Hertzove kable. To so pravzaprav ultra kratki radijski valovi, ki jih posebne antene strnejo v ožek snop in jih usmerjajo proti cilju. Razdaljo pomagajo premagovati relejne postaje, ki stoje na vzpetinah. Po tej »kablji« je mogoče prenesti več pogovorov hkrati. Ponekod imajo sisteme, ki posredujejo do 600 istočasnih pogovorov.

Dobrotnik brez imena

V minulih sedmih letih je dobil Britanski muzej od nekega Percyja Brooka Sewella precejšnjo vsoto 600.000 funtov. Bivši bančnik Sewell je zahteval, naj ostane njegovo ime neznan, dokler bo živ. Prosto-

Dalaj lamov »mojster čaja«

Tibetanci, ki živijo v New Delhiju, pravijo, da je dalaj lama pripeljal s seboj v Indijo tudi osebnega služabnika, ki ima vzdevek »mojster čaja«. Ta strokovnjak za pripravljanje čaja ima dokaj vpliven položaj. Med njegovimi dolžnostmi je najpomembnejša ta, da poskuša vse jedi, preden jih dobi na mizo dalaj lama. S tem se hoče izogniti usodi, ki je doletela že nekaj zastrupljenih tibetanskih vrhovnih poglavarjev. Tibetanci popijejo baje do 50 skodelic čaja dnevno. Čaj je stisnjen v zavojčke, ki jih dajejo v kotličke s hladno vodo, dodajo pa še malo sode, ki je je precej na obalah tibetanskih jezer.

Vsestranski radar

Britansko letalstvo je začelo uporabljati nove radarske naprave, ki občutno presegajo zmogljivost vseh dosedanjih. Pravijo, da bi štiri letala s takimi radarji lahko nadzorovala vso severnoameriško celino.

WALT DISNEY PODOBE IZ NARAVE

KITI NA OBALI

ČE POSTANEJO KITI'S STEKLENIČAM PODOBNIMI NOSOVI IGRALCE RAZBURKANIH VODA, SE SPLAŠUJO. NE PRIDE JIM NA MISEL, DA BI SE OBURNILI PROTI SMERI VALOV IN SPLAVALI NA MORJE, MOČAN VAL JIH NAZADNJE VRŽE NA OBALO, KJER POGINEJO.

2:8 Delfinistični King & Edwards 2. junija.

Na nadzorstvo nad prometom so preizkusili na italijanski Sončni cesti radarsko napravo znane Telefunken. S tem aparatom ugotavljajo cestni nadzorniki hitrost motornih vozil.

Za mednarodno razstavo poštini vrednotnic »Interpostia« v Hamburgu je izdala zahodnonemška pošta upravo dve posebni pisemski znamki. Pred sto leti sta mesti Hamburg in Bremen tiskali svoji prvi poštini vrednotnici, katerih posnetka sta na obeh pisemskih znamkah.

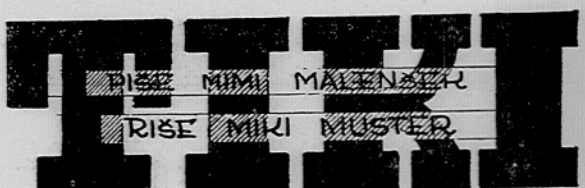
Letalski teleprinter

Najnovejši teleprinter v velikosti navadnega pisalnega stroja bo pokazala britanska industrija na razstavi v Lisbonu na Portugalskem. Teleprinter je visok dobrih 27, širok 38 in

do 40 cm. Avtomat tipka s hitrostjo sto besed v minuti — angleške besede so sorazmerno zelo kratke — kar je v primerjavi s sedanjimi teleprinterji za polovico večji hitrost.

Na novi aparat, ki ga bodo uporabljali predvsem v letalih, baje ne vplivajo tresljaji in letalski nagibi. Najprej bodo montirali nove teleprinterje v reaktivnih potniških letalih Boeing - 707, ki vzdržujejo redno letalsko zvezo čez Atlantski ocean. Kadar so ti novi aparati nagnjeni — do tega pride pri vzletu in pristanku — delujejo le kot sprejemniki, zato bodo prestrezali vremenska poročila, ki so pilotu prav takrat najbolj potrebna.

Hitrost oddajanja je baje mogoče spreminjati, tistih sto besed pa pomeni maksimalno zmogljivost stroja. Oddaje in sprejeme bo hkrati mogoče zaznamovati na preluknjanem traku ter jih po potrebi posredovati drugim letalom. Stroj bo zaradi hitrosti sprejemal in oddajal tudi poslovne in industrijske podatke.

241. Magami in Seta sta se malce oddahnila. Za nekaj trenutkov sta spet odložila strašno srečanje z neusmiljenimi trgovci. Tiki je svojemu sovražniku iz srca privoščil nesrečo in Abdul Abadov padec spremljal z zmagošlavnim vresčanjem. Fadil je zažugal na drevo: »Nikar ne misliša, da nama hosta ušla! Čakali bomo pod drevesom, dokler vaju ne dobimo!«

243. Na vrhove bližnjih dreves je posedla gruča objestnih orangutanov. Magami je pomislil: »To je konec našega zavetja! Živali nas bodo prepredile z drevesa na tla, v Fadilove roke!« Tiki pa je kot obseden poskočil, planil nazaj na svojo visoko vejo in začel mahati in vresčati. S sosednjega drevesa se je v velikem skoku spustila k njemu drobna opica.

242. Njegove grožnje so se izgubile v divjem vriskanju in tuljenju, ki je nenadoma objelo džunglo. Magami in Seta sta se stresla. Kaj še ne bo konca grozot današnjega dne? Tudi Tiki se je prestrašil in smuknil Magamiju okrog vratu. Vsi trije so trepetaje čakali neznanega sovražnika, ki se je bližal s tako grozljivim vpitjem.

»PUNČKA Z GOLOBOM«

Slika Pietra Drosta »Deček s sokolom« hrani jo muzej v Innsbrucku — je spremenila spol. Pri restavraciji so ugotovili, da je pomaknjivo običajen »deček« pravzaprav deklica, zoolog pa so povedali, da je sokol v njegovih rokah le malo večji golob. Ko bo slika obnovljena, bodo pod njo pritrili ploščico z napisom »Punčka z golobom«.

TEHTNICA PRODAJA

Na sejmu v Milanu so razstavili tehtnico, ki tehta, reže in določa ceno. Nova tehtnica je skupno delo neke ameriške družbe, zahodnonemškega podjetja Siemens in italijanske družbe Olivetti.

»ILE DE FRANCE« V NAJEMU

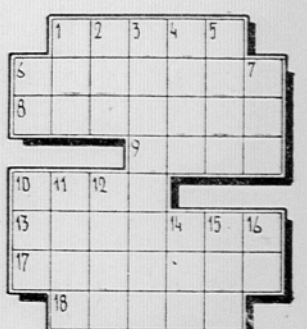
Za snemanje filma »Zadnja pot« potrebuje ameriška služba MGM staro ladjo. V ta namen se je začela pogajati z japonsko družbo, ki je nedavno kupila francosko velikanke »Ile de France«. Kakor je znano, so to ladjo prodali za staro železo.

SMRT ZNANEGA KIRURGA

Pred kratkim je umrl v starosti 90 let italijanski profesor Guido Farina pionir kirurške srca. Njegovo ime je zaslovelo ob koncu prejšnjega stoletja, ko je kot mlad kirurg zašil srce.

KRIZANKA

VODORAVNO: 1. mesto v srednji Dalmaciji, 6. nekoristen, 8. del toaletnega pribora, 9. spretna ukana, 10. znamenje za prihodnost, 13. modri judovski kralj, 17. izdajatelj menice ali čeka, 18. vrtna cvetlica.

NAVPIČNO: 1. siv, 2. predlog, 3. značilnost v značaju, svojina, 4. reka v Srbiji, 5. hitro se premika, 6. kratka naših osrednjih denarnih zavodov, 7. ojačena nikalnica, 10. konica, 11. žensko ime, 12. grška neredno osvobodilna organizacija med drugo svetovno vojno, 13. vprašalnica, 15. osebni zaimek, 16. začetnica slavne jugoslovanskega elektrotehnika.

Drobiž

OTROK MED ZRTVAMI

Med 27 žrtvami letalske nesreče v Mehiki je bil tudi pol ure star novorojenček. Med posnetom se je rodil in tudi umrl v letalu, ki je strmoglavilo.

PROTI NAVIJALCEM CEN

Šef policije v brazilskem Garanhunsum je napovedal boj s spekulantom z živili. Globbo bo plačal vsakdo, kogar bodo zalotili pri navijanju cen. Kaznovani bodo tudi tisti prodajalci, ki bodo za kilogram praženih mравelj računali več kot dvajset cruzeirovov (okoli 200 din).

SONČNI AKUMULATOR

V francoskem Marsellu so postavili na športnem igrišču akumulator sončne energije, ki lahko oskrbuje s toplo vodo vse stadijske prhe in druge naprave. Prvi poskusi so dali zadovoljive rezultate. Sončni akumulator je segrel dovolj vode, čeprav sonce tisti dan ni bilo posebno močno.

ZASČITA PEŠCEV

Pešci so najpogostejše žrtve prometnih nezgod, zlasti ponoči, kadar jih avtomobilisti težje opazijo. Neko newyorško podjetje je začelo izdelovati obleke iz snovi, imenovane dakron. Na zunaj se obleke ne ločijo od navadnih, imale pa so lastnost, da se svetlikajo, če se vanje ujamejo žarometi.

PO ŽICI V ŠOLO

Vas Samone Gainacco leži v bližini Modenne ob reki Panaro, ki pogosto močno naraste. Pred dvajsetimi leti so imeli tam lesen most, ki je povezoval naselje s šolo na nasprotnem bregu. Voda je odnesla most, odtlej pa morajo otroci dvakrat dnevno čez reko s pomočjo škripcu na žici nad vodo.

Žica je komaj tri metre nad rečno gladino, otroci pa leto in dan »plezajo« po njej v šolo. Starši jih ne morejo dan za dnem spremljati na tej nevarni poti, zato pa so kar naprej v skrbeh za njihovo življenje. Vas že dvajset let čaka na most.

MEDNARODNA AERONAVTIČNA RAZSTAVA

V Parizu bo sredi junija mednarodna razstava aeronavtične, na kateri bo sodelovalo 25 razstavljalcev iz dvajsetih držav. Letošnji razstavljalci proročijo, da bo tretjino večji kot lanski, obiskovalci pa si bodo lahko ogledali nova letala in rakete. Za razstavo so pripravili tudi umetno jezero, na katerem bodo pristajali amfibijski helikopterji.

ELEKTRONSKA POSTELJA

Na pomladnem velesejmu v francoskem Lulu se bodo pokazali med drugim tudi elektronski postelji. Iz nje se avtomatično dvignejo zavese in se odpro okna; kuhinjski posredek mliče, pripravijo kavo ali zajtrk. Človek se lahko v postelji oblije, narekuje poslovno pismo v megafon, izbira na radijskem ali televizijskem sprejemniku oddaje in telefonira. Vse to lahko dela, ne da bi mu bilo treba vstati. V tej postelji je seveda mogoče tudi spati.

VSAKIH DESET LET NOVO IME

V črnogorski vasi Vasovici se je ohranil nenavaden običaj. Do nedavnega so vaščani dobivali vsakih deset let novo ime. Čim starejši je kdo, tem več imen je imel. Jovo Vlahović, ki mu je zdaj 108 let, je doslej enajstkrat spremenil ime.

S SPLAVOM NA POT

Dva Čeha ter Peruane in Argentinec so se s splavom »Centur« odpravili iz peruvškega pristanišča Callao na dolgo plovbo čez Tih ocean. Pristati nameravajo na enem izmed otokov v južnem delu Tihga oceana.

IZ LASTNEGA ZEPa

Neki prometni stražnik iz New Jersey opravlja službo zelo vestno in odmerja globo v smislu prometnih predpisov. V trenutku je nalepil listek na avto, ki je parkirani na prepovedanem kraju, potem pa je le bolj pogledal. Bil je avto njegove žene.

od vsepovsod